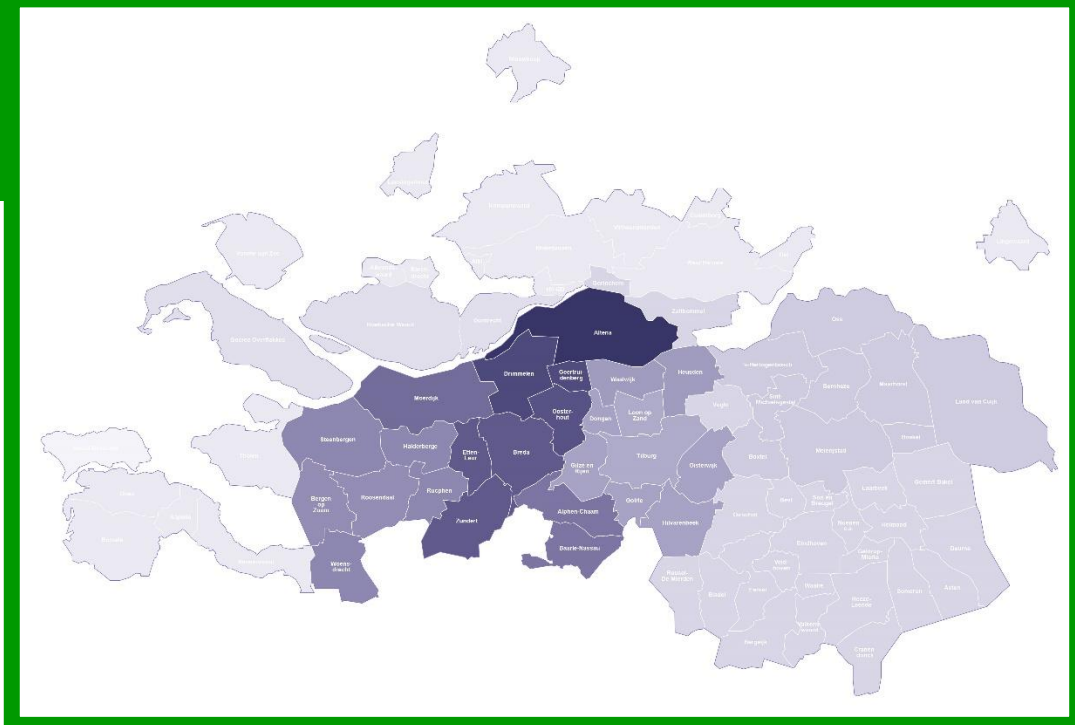

Roulatie in de Regio

Inhoud

I. KERN VAN HET RAPPORT	2
I.I SAMENVATTING	2
I.II CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	3
II. RAPPORT VAN BEVINDINGEN	6
o. Inleiding.....	6
o.1 Aanleiding.....	6
o.2 Doelstelling, vraagstelling en onderzoeksaanpak	7
1 Inzicht, overzicht en ontwikkelingen.....	8
1.1 Welke regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden zijn er?	8
1.2 Trend/ ontwikkeling: toename aantal samenwerkingsverbanden	8
1.3 Trend/ ontwikkeling: Altena als eiland en meer focus op samenwerking vanuit de gedachte van daily urban systems	9
1.4 Trend/ ontwikkeling: Beweging van formeel juridische samenwerking naar (nog) niet formeel	11
1.5 Heatmaps per thema inclusief 'wat valt op'	11
2 Informatievoorziening aan de raad en rollen van de raad.....	19
2.1 Ter vaststelling raad: jaarstukken en onderliggende nota's.....	20
2.2 Voor zienswijze raad: ontwerpbegrotingen Gemeenschappelijke Regelingen	22
2.3 Wensen en bedenkingen uiten bij de (concept) nota Verbonden Partijen	22
2.4 Ter informatie raad: bespreking van actualiteiten/ ontwikkelingen.....	23
2.5 Rol raad bij wetswijziging Gemeenschappelijke Regelingen	24
3. Ervaren invloed van de gemeenteraad	25
3.1 Invloed: invalshoek algemeen	25
3.2 Invloed: invalshoek enquête (najaar 2023) gerelateerd aan landelijke bevindingen (2022, 2024)	25
3.3 Invloed: invalshoek enquête/ kenmerken van samenwerkingsverbanden (najaar 2023)	27
3.4 Invloed: invalshoek presentatie heatmaps (januari 2024).....	28
3.5 Invloed: invalshoek impact-analyse (maart 2024).....	29
4. Kaderstelling en controle door de raad in twee cases	30
4.1 Casusselectie	30
4.2 Casus WBO Jeugd.....	30
4.3 Casus RES	34
III. BIJLAGEN	37
III.I Respondenten.....	37
III.II Documentenlijst.....	37
III.III Samenwerkingsverbanden van Altena	40
III.IV Resultaten enquête raads- en burgerleden	45

I. KERN VAN HET RAPPORT

I.1 SAMENVATTING

Inleiding

De rekenkamer Altena voerde in de periode september 2023 tot en maart 2024 onderzoek uit naar bestuurlijke regionale samenwerking, samenwerking tussen uitsluitend overheidslichamen in de regio.

De doelstelling van het onderzoek is het geven van inzicht in de rol en invloed die de raad uitoefent, de wijze waarop het college de raad daarin actief faciliteert en het bieden van handvatten voor mogelijke verbetering. Dit zowel bij bestaande samenwerkingsverbanden, maar vóóral waar er nieuwe ontwikkelingen en keuzes te maken zijn en bij de wat meer bijzondere samenwerkingsverbanden.

De rekenkamer voerde document-analyse en literatuurstudie uit, nam een enquête af bij de gemeenteraad en hield diverse interviews. De rekenkamer presenteerde een tussenproduct met zogenaamde 'heatmaps' in de Altenaronde in januari 2024 en nam deel aan de werksessie impact-analyse van de raad in maart 2024.

Vraag en bevinding 1:

In welke regionale samenwerkingsverbanden neemt de gemeente (raad of college) deel en waarom? Is in de samenwerkingsverbanden een trend in de tijd zichtbaar qua hoeveelheid, thema's/onderwerpen, en regio/schaalgrootte?

De gemeente Altena neemt deel in bijna 40 bestuurlijke samenwerkingsverbanden, zowel in GR-verband als informeler. Aanleidingen hiervoor zijn gemeentegrens overstijgende thema's, het bundelen van kennis en capaciteit en regionale verplichte opgaven vanuit het rijk. De GR'en zijn allen collegeregelingen, er zijn geen raadsregelingen.

Het aantal samenwerkingen is toegenomen (trend 1), meer samenwerkingen worden georganiseerd op het niveau van het 'daily urban system'. Op het thema Zorg & Welzijn wordt het meest samengewerkt. Er is een beweging gaande van minder samenwerking/thema's oppakken in de GR West-Brabant of het gebied West-Brabant, naar méér samenwerken in (trend 2):

- de grotere stedelijke regio Breda-Tilburg op ruimtelijke opgaven;
- in de triple helix overheid- onderwijs- bedrijfsleven op economische opgaven;
- in het kleinere cluster de Baronie (rondom Breda), op sociale opgaven.

En daarmee vindt er de laatste jaren onder andere steeds meer samenwerking plaats in (nog) niet GR-verband, waarmee de gemeenteraad *in formele zin* verder af komt te staan van de regionale samenwerkingen (trend 3).

Vraag en bevinding 2:

Op welke manieren informeert het college de raad over samenwerkingsverbanden? In hoeverre betreft het college de gemeenteraad bij te maken keuzes naar aanleiding van de wetswijziging Gemeenschappelijke Regelingen?

Het college maakt onderscheid in de informatievoorziening aan de raad in:

- formele verbanden (zoals GR'en) die een plek krijgen in de jaarstukken van de gemeente;

- niet formele samenwerkingen, zij kennen geen vast stramien aan informatievoorziening, terwijl deze wel in aantal en relevantie toenemen.

Voor zowel formele als informele samenwerkingen, informeert het college de raad bij grotere ontwikkelingen/ actualiteiten middels raadsinformatiebrieven en bijeenkomsten. De raad kan wensen en bedenkingen kenbaar maken bij de regionale (concept) nota Verbonden Partijen.

De raad is betrokken bij de wetswijziging GR'en via de instemming met wijzigingen van individuele gemeenschappelijke regelingen.,

Vraag en bevinding 3:

Welke invloedsmogelijkheden en -behoefte ervaart de gemeenteraad in samenwerkingsverbanden en zijn hierin verschillen zichtbaar op een aantal kenmerken?

Raadsleden ervaren op regionale bestuurlijke samenwerkingen onvoldoende grip. Zij spreken met enige regelmaat zorgen uit over de invloed van Altena of de borging van het lokale belang in de regio, of over (zicht op) de resultaten bij sommige samenwerkingsverbanden. Tegelijkertijd spreken zij tevredenheid uit over de informatievoorziening van het college of de resultaten van de samenwerking. Ook blijkt geen grote algemene behoefte of haalbaarheid (mede gelet op beschikbare tijd) om als er raad meer bovenop te zitten, wel wil de raad op een aantal specifieke samenwerkingsverbanden een meer risico-gestuurde betrokkenheid.

Vraag en bevinding 4:

Hoe vervult de raad zijn kaderstellende en controlerende taak in een tweetal samenwerkingsverbanden (cases), en hoe faciliteert het college hierin?

In de casus WBO jeugd (West Brabant Oost) is er sprake van een college-GR in oprichting, die in het verlengde ligt van een bestaand samenwerkingsverband op basis van een Dienstverleningsovereenkomst. De raad wordt door het college geïnformeerd, en is op zoek naar extra instrumenten om zijn kaderstellende en controlerende rol te vervullen, zoals het werken met raadsrapporteurs (lokaal 'risicopakket') of het instellen van een raadsledenadviescommissie (regionaal).

In de casus RES (Regionale Energie Strategie) is er sprake van een samenwerking op basis van een verplichte opgave van het rijk. De regio heeft veel vrijheden om een lokale vertaling te maken van de landelijke doelstellingen. Het regiobureau verzorgt informatiebijeenkomsten en voortgangsrapportages die het college onder de aandacht brengt van de raad. De raad neemt weinig actief deel aan de bijeenkomsten, maar heeft de *couleur locale* wel ingebracht via het vaststellen van het zonnekader en middels een motie van de raad over 'geen windmolens'. Voor RES 2.0 worden er meer uitdagingen voor en betrokkenheid van de raden verwacht, omdat de energie-opgave groter is.

I.II CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Wat is de rol en invloed van de gemeenteraad in Altena in regionale bestuurlijke samenwerking, zowel in reeds bestaande samenwerkingen, als daar waar er nieuwe keuzes te maken zijn, en hoe faciliteert het college de raad hierin? Welke verbeterkansen zijn er voor de gemeenteraad?

De raad van Altena heeft soortgelijke ervaringen als andere gemeenteraden als het gaat om grip hebben op regionale samenwerkingen; het is veel informatie, het is niet altijd duidelijk wat de lokale invloed is of wat de kansen zijn en de raad verwacht van het college dat het college de raad goed informeert als er iets speelt.

Met de toename aan het aantal regionale samenwerkingen de afgelopen jaren, en de toename/intensivering van samenwerkingen die veelal (nog) niet in een formeel GR-verband/verbonden partij verband zijn, wordt de formele rol en invloed van de gemeenteraad kleiner. De uitdaging wordt juist groter om goed geïnformeerd te zijn over de impact van de regionale samenwerking op de lokale beleidsdoelen en hierin de kansen te benutten.

De rekenkamer geeft als aanbevelingen:

Vraag het college om:

1. Jaarlijks een beknopt overzicht met relevante feiten en ontwikkelingen te maken van álle bestuurlijke samenwerkingen, op eenzelfde wijze als nu voor de GR'en/verbonden partijen al gebeurt. Met hierin zowel financiële informatie als maatschappelijke resultaten van de samenwerkingen.
2. Raadsinformatiebrieven op relevante punten, dus vaker dan één maal per jaar, en het actief delen van de uitnodigingen voor regionale bijeenkomsten.
3. Jaarlijks een beschouwing te geven van de thema's van en relaties tussen de Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT), de Baronie gemeenten, de GR Regio West Brabant (GR RWB) en de triple helix Rewin/ Economic Board, gelet op de ontwikkelingen en samenhang hiertussen. Hiervoor zou het college ook een themabijeenkomst voor de raad kunnen organiseren of een vorm kiezen in samenspraak met de raad (of KSG).
4. Minimaal eens per raadsperiode een werksessie impact-analyse te organiseren over al deze samenwerkingen waarin de raad keuzes maakt/actualiseert om een samenwerking via een basis- plus- of risico-pakket te volgen. En hierin mee te nemen het overzicht zoals genoemd onder 1).

Daarnaast:

5. Vanuit de doelstelling van dit onderzoek ook te kijken naar de wijze waarop het college de raad faciliteert, voor bestaande samenwerkingsverbanden, maar vóóral waar er nieuwe ontwikkelingen en keuzes te maken, verdient het aanbeveling als er op basis van het bovenstaande een beknopt gemeentelijk kader voor de samenwerking wordt ontwikkeld, bijvoorbeeld via een aanvulling of actualisering van het huidige regionale Nota Verbonden Partijen West-Brabant. Geef daarbij aandacht aan de vragen: op welk moment en met welke informatie wordt de raad bij de samenwerking betrokken? Wat mogen raad, college, ambtelijke organisatie, griffie en samenwerkingsverbanden van elkaar op welk moment verwachten, zodat ieder zijn rol goed kan vervullen? Formuleer dit 'positief', vanuit de wensen en mogelijkheden.

Vraag de griffie om:

6. Minimaal eens per raadsperiode een regionale radenbijeenkomst (fysiek of digitaal) te organiseren met de gemeenten in het geografische gebied:
 - a. West-Brabant;
 - b. Baronie;
 - c. SRBT.

Bespreek hierin per keer een aantal concrete samenwerkingen of producten van de samenwerking als casus, op basis waarvan eventueel een afvaardiging per raad gekozen kan worden. Bijvoorbeeld in het gebied West-Brabant met als onderwerpen de tussenevaluatie van de regionale nota Verbonden partijen en de RES.

Aanbevelingen voor de raad (en via de raad aan het college):

7. Stel met elkaar vast welke informatie nodig is om te sturen op regionale samenwerking, zowel op inhoud, financiën en momenten van aanleveren. Gebruik dit bij de uitvraag van informatie aan het college. Laat dit voorbereiden door het college.
8. (in het verlengde van aanbeveling 4) Kies op basis van risico en maatschappelijke impact welke samenwerkingsverbanden de komende raadsperiode bijzondere aandacht vragen en geef daaraan prioriteit in tijd, op agenda's en in politieke energie. Verdeel de verschillende samenwerkingsverbanden binnen de fractie op basis van de portefeuilles en woordvoerderschap zodat ook binnen de fracties en daarmee de raad, raadsleden actief specifieke samenwerkingsverbanden volgen. Deze raadsleden kunnen ook fungeren als raadsrapporteurs (zie hierna).
9. Overweeg om te werken met raadsrapporteurs voor de belangrijkste samenwerkingsverbanden/ samenwerkingen die de komende tijd bijzondere aandacht vragen en daarom prioriteit hebben. Zorg dat deze rapporteurs 'boven de partijen staan'.
10. Investeer in samenwerking met andere raden in de regio om kennis en ervaringen uit te wisselen, tussen raadsrapporteurs of grotere delegaties van de raad.

II. RAPPORT VAN BEVINDINGEN

o. Inleiding

o.1 Aanleiding

Jaarlijks brengt de rekenkamer Altena één of meerdere onderzoeken uit ter ondersteuning van de gemeenteraad in zijn kaderstellende en controlerende taak.¹ Het onderwerp dat de rekenkamer in 2023 selecteerde uit de door de raadsfracties aangedragen onderwerpen, is 'regionale samenwerking'. Het onderwerp Regionale Samenwerking is in 2022 door de gemeenteraad op de Raadsagenda 2022-2024 geplaatst, en begin 2024 opgepakt vanuit de raad.

Scope van het rekenkameronderzoek: Regionale *bestuurlijke* samenwerking

Gemeenten werken voor de uitvoering van hun wettelijke taken en lokale ambities op veel terreinen samen met andere partijen, zowel publiek als privaat, als gecombineerd. In intensiviteit en formaliteit variërend van gezamenlijk overleg tot aan juridische constructies, en afhankelijk van het thema in wisselende samenstellingen in verschillende (soms overlappende) regio's en schaalgroottes. In dit kader wordt gesproken over 'verlengd lokaal bestuur'.

In het brede terrein van *regionale samenwerking* richt de rekenkamer zich in dit onderzoek op *bestuurlijke samenwerking*; een samenwerking tussen uitsluitend overheidslichamen. Hieronder vallen verschillende samenwerkingsvormen van afstemmingstafels ter overleg, tot gemeenten die een centrumfunctie vervullen en eigenstandige samenwerkingsorganisaties met eigen personeel.²

Eerder onderzoek en een recente wetswijziging

Er is veel onderzoek gedaan naar de kansen en uitdagingen die verlengd lokaal bestuur met zich meebrengt, naar effectiviteit, doelmatigheid en legitimiteit, en de rol van een gemeenteraad. Hieruit komt naar voren dat het lastig is de effectiviteit, doelmatigheid en legitimiteit van een samenwerking te bewijzen, en dat raadsleden vaak niet genoeg grip ervaren op de samenwerking. Er zijn diverse handreikingen geschreven om die grip te verbeteren.

In juli 2022 is de *wetswijziging Gemeenschappelijke regelingen (Wgr)* in werking getreden, die uiterlijk januari 2024 geïmplementeerd moest zijn. De wetswijziging houdt het principe van verlengd lokaal bestuur in stand maar voegt meer mogelijkheden voor controle toe. Zo krijgt de raad mogelijkheden voor een regionale enquêtecommissie, zienswijzen, een regionale raadsadviescommissie en meer invloed bij wijzigingen van collegeregelingen. De onderzoeksbevoegdheden van de gemeentelijke rekenkamer zijn met de wetswijziging verruimd.

Naar aanleiding van de wetswijziging heeft *Decentraal Bestuur in 2022 een samenvattend onderzoek* gedaan. Dit stelt dat er nog steeds een democratisch tekort is bij intergemeentelijke samenwerking, dat gemeenteraden niet alle middelen gebruiken om hen te ondersteunen in hun rol, en dat het de vraag is of de gebrekkige democratische legitimiteit nu een groot probleem is.

¹ Ex art. 81 Gemeentewet.

² Grip op regionale samenwerking, Handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers, SDU 2015.

o.2 Doelstelling, vraagstelling en onderzoeksplan

Doelstelling

De rekenkamer Altena wil onderzoeken welke successen en aandachtspunten de gemeenteraad herkent en ervaart in regionale bestuurlijke samenwerking en de grip daarop. De rekenkamercommissie wil inzicht geven in de rol en invloed die de raad uitoefent, en hoe het college de raad daarin actief faciliteert. Dit zowel bij bestaande samenwerkingsverbanden, maar vooral waar er nieuwe ontwikkelingen en keuzes te maken zijn, en bij de wat meer bijzondere samenwerkingsverbanden. Met dit inzicht wil de rekenkamer tevens handvatten voor verbetering meegeven aan de gemeenteraad en het college van B&W.

Vraagstelling

De doelstelling is vertaald naar de volgende hoofdvraag en deelvragen:

Wat is de rol en invloed van de gemeenteraad in Altena in regionale bestuurlijke samenwerking, zowel in reeds bestaande samenwerkingen, als daar waar er nieuwe keuzes te maken zijn, en hoe faciliteert het college de raad hierin? Welke verbeterkansen zijn er voor de gemeenteraad?

1. Aan welke regionale samenwerkingsverbanden neemt de gemeente (raad of college) deel en waarom? Is hierin een trend in de tijd zichtbaar qua hoeveelheid, onderwerpen, en regio/ schaalgrootte? (zie hoofdstuk 1)
2. Op welke manieren informeert het college de gemeenteraad over formele en informelere samenwerkingsverbanden? In hoeverre betreft het college de gemeenteraad bij te maken keuzes naar aanleiding van de wetswijziging Gemeenschappelijke Regelingen? (zie hoofdstuk 2)
3. Welke invloedsmogelijkheden en -behoefte ervaart de gemeenteraad in samenwerkingsverbanden en zijn hierin verschillen zichtbaar op een aantal kenmerken? (zie hoofdstuk 3)
4. Hoe vervult de raad zijn kaderstellende en controlerende taak in een tweetal samenwerkingsverbanden (cases), en hoe faciliteert het college hierin? (zie hoofdstuk 4)

Aanpak en presentatie

Het onderzoek is door de leden van de rekenkamer uitgevoerd en vastgelegd in de periode september 2023 tot en met maart 2024. Het onderzoek bestond uit een startgesprek, literatuur- en documentanalyse, een enquête onder raadsleden, diverse interviews (gesprekken en schriftelijke vragen), casestudies op twee samenwerkingen met verdiepende interviews en documentanalyse.

De rekenkamer presenteerde op 30 januari 2024 tussentijdse bevindingen aan de raad in de Altenatafel, inclusief 'heatmaps' waarin de samenwerkingen visueel zichtbaar zijn gemaakt. De rekenkamer nam 19 maart 2024 deel aan de werksessie 'Impactanalyse regionale samenwerking' van de gemeenteraad onder leiding van het zogenaamd Klein Slim Groepje. De rekenkamer presenteerde het eindrapport (na de procedure van hoor- en wederhoor) op xx 2024 tijdens de Altena-ronde.

In de volgende hoofdstukken zijn de bevindingen op de onderzoeksvragen per hoofdstuk weergegeven, met een kort antwoord in een groen tekstblok en een toelichting in de paragrafen.

1 Inzicht, overzicht en ontwikkelingen

Vraag 1: Aan welke regionale samenwerkingsverbanden neemt de gemeente (raad of college) deel en waarom? Is in de samenwerkingsverbanden een trend in de tijd zichtbaar qua hoeveelheid, thema's/onderwerpen, en regio/schaalgrootte?

Bevinding 1 op hoofdlijnen:

De gemeente Altena neemt deel aan bijna 40 bestuurlijke samenwerkingsverbanden, zowel in GR-verband als informeler. Aanleidingen hiervoor zijn gemeentegrensoverstijgende thema's, het bundelen van kennis en capaciteit, en regionale verplichte opgaven vanuit het rijk. De GR'en zijn alle collegeregelingen, er zijn geen raadsregelingen.

Op het thema Zorg & Welzijn wordt het meest samengewerkt. Het aantal samenwerkingen is toegenomen (trend 1). Er wordt meer georganiseerd op het niveau van het 'daily urban system', er is een beweging gaande van minder samenwerking/ minder thema's oppakken in de GR West-Brabant of het gebied West-Brabant (wel focus op enkele thema's), naar méér samenwerken in (trend 2):

- de grotere stedelijke regio Breda-Tilburg op Ruimtelijke opgaven;
- in het kleinere cluster de Baronie (rondom Breda) op Sociale opgaven;
- in de triple helix overheid- onderwijs- bedrijfsleven op Economische opgaven.

En daarmee vindt er de laatste jaren o.a. steeds meer samenwerking plaats in (nog) niet GR-verband, waarmee de gemeenteraad *in formele zin* daar verder af komt te staan van de regionale samenwerkingen (trend 3).

1.1 Welke regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden zijn er?

De rekenkamer heeft bijna 40 regionale samenwerkingen als volgt in beeld gebracht:

- in bijlage III: in een *overzichtstabel* met een korte omschrijving, geclusterd per thema;
- in paragraaf 1.5: met '*heatmaps*' met een geografische weergave per thema. Een heatmap wil zeggen: hoe donkerder de kleur van een gemeente op de kaart, hoe vaker Altena er een bestuurlijke samenwerking mee heeft.
- Noot: Er zijn 35 samenwerkingen geteld, maar mogelijk is dit beeld niet geheel volledig en het betreft sowieso een momentopname. Het kan zijn dat een samenwerking bij het ene thema is weergegeven, en ook deels raakvlakken heeft met een ander thema.

In de volgende paragrafen is een aantal trends/ ontwikkelingen beschreven:

- in paragraaf 1.2: toename aantal samenwerkingsverbanden;
- in paragraaf 1.3: Altena als eiland en daily urban systems;
- in paragraaf 1.4: beweging van formeel juridische samenwerking naar (nog) niet formeel.

1.2 Trend/ ontwikkeling: toename aantal samenwerkingsverbanden

Veel van de samenwerkingsverbanden bestonden al vóór de herindeling van de gemeente Altena in 2019. Ze veranderen soms van samenstelling, breiden uit of dikken in qua onderwerpen, of hebben afhankelijkheidsrelaties met elkaar. De rekenkamer constateert dat samenwerkingsverbanden méér aandacht kunnen vragen van de gemeenteraad, vanwege de toename van het aantal of de intensivering van samenwerkingen en de grotere ontwikkelingen die er zijn in de bestaande samenwerkingen. Zo is de verhouding in het aantal verbanden vóór/ na de gemeentelijke herindeling in 2019 circa 75/ 25%, dus met circa een kwart toegenomen in de afgelopen vijf jaar.

1.3 Trend/ ontwikkeling: Altena als eiland en meer focus op samenwerking vanuit de gedachte van daily urban systems

In onderstaande kaart zijn per kleur relaties tussen kernen weergegeven. Hierin is in het paars zichtbaar dat Altena op zichzelf in Noord-Brabant een soort eiland vormt met een deel in Zuid-Holland (gebied Gorinchem).

Bron: Atlas voor gemeenten: indeling gemeenten o.b.v. relaties tussen kernen (daily urban system)
– Position papers Brabantse verstedelijking – Provincie Brabant (w.o. Tordoir) 2014

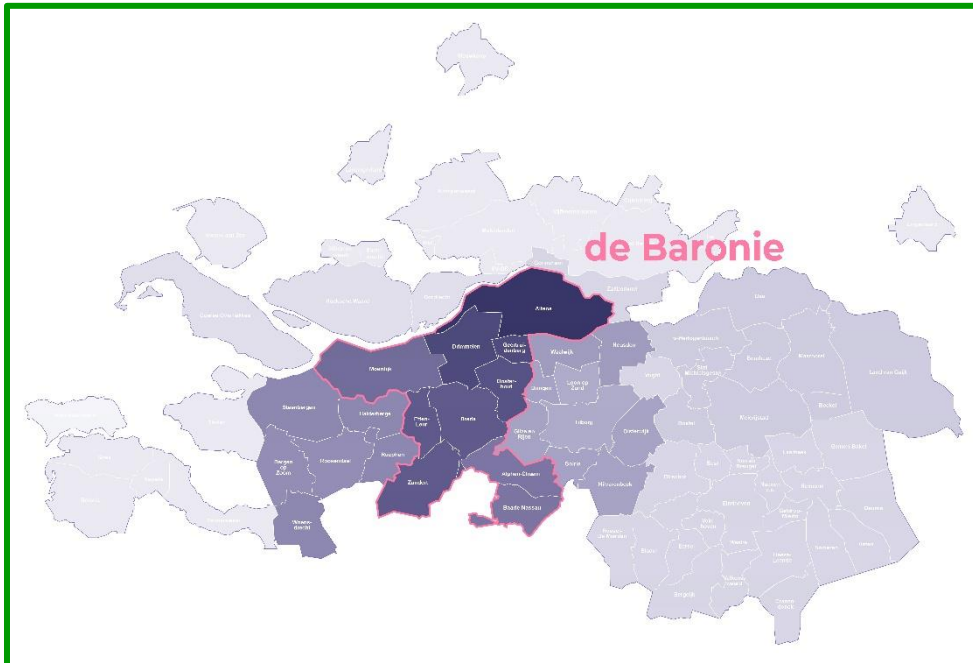
Rondom deze netwerken/ het begrip daily urban system

In bredere zin wordt gesproken over een netwerk als een 'daily urban system': "de dagelijkse verplaatsingen vanwege woon-werkverkeer, zakelijke relaties, sociale contacten en voorzieningen" (Tordoir 2014). Dat is dus in smalle zin al 'Altena als eiland', en in bredere zin wordt gesproken over het netwerk SRBT en het netwerk de Baronie. Hieronder zijn enkele voorbeelden weergegeven:

- "Het gebied rondom Breda-Tilburg kun je zien als een zogenoemd daily urban system. Het is één netwerk van steden en dorpen dat met elkaar verweven is." – *website Regio West-Brabant over de Stedelijke Regio Breda- Tilburg (SRBT)*.
- "Breda is (diensten)centrumstad van de regio, omringd door de sterke voorsteden Etten-Leur en Oosterhout, de woonkernen van de uitgestrekte gemeenten Moerdijk en Altena en de landelijke gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Drimmelen, Geertruidenberg en Zundert. Deze tien gemeenten tezamen vormen een daily urban system met een gezamenlijke woningmarkt, arbeidsmarkt, zorg- en onderwijsinfrastructuur en vervoerssysteem. Het mozaïek van steden en dorpen vormen daarin een compleet en hecht netwerk van voorzieningen." – *Regionale investeringsagenda (RIA) regio Breda, 2021*.
- "Altena en Alphen-Chaam+ Baarle-Nassau vormen twee aparte en kleine daily systems" – *Tordoir onderzoek 2011- 2018 (presentatie regionale radenbijeenkomst 2020)*.
- "Altena kent lijnen naar allerlei regio's, maar die richting het zuiden/ de Baronie zijn dikker en het meest groeiend als je dat over een aantal jaren bekijkt" – *respondent in interview*.
- "De samenwerking in de Baronie/ Markiezen staat verder af van de gemeenteraden en we wachten nog op de raadsinformatiebrief hierover." – *respondent in interview*.

Kaarten alle bestuurlijke samenwerkingen van Altena en de daily urban systems de Baronie (rondom Breda), Hart van Brabant (rondom Tilburg) en SRBT (rondom Breda- Tilburg):

Hieronder zijn twee kaarten opgenomen. In de eerste figuur, een heatmap, geeft de roze lijn aan welke gemeenten met Altena doorgaans tot de Baronie worden gerekend (in de meest volledige samenstelling). Hierin is zichtbaar dat deze Baronie-gemeenten donkerder zijn dan de omliggende gemeenten, en Altena hiermee dus het vaakst samenwerkt.

Heatmap Altena in de Baronie (gebied binnen roze lijn) - Rekenkamer Altena 2024

In de volgende figuur (géén heatmap, sec geografische kaart) is zichtbaar hoe de Baronie (niet een GR) zich geografisch tot de GR Hart van Brabant verhoudt en dat zij samen met deels overlappende gemeenten, de SRBT (niet een GR) vormen. Dit omvat dus niet het westelijk deel van West-Brabant, en daarmee dus een beperkt deel van de GR Regio West-Brabant (GR RWB). Waarom dit relevant is, is toegelicht in paragraaf 1.4.

Overzicht Baronie en Hart van Brabant, samen SRBT - Rekenkamer Altena 2024

Ten tijde van het rekenkameronderzoek heeft de gemeenteraad nog geen raadsinformatiebrief ontvangen over de ontwikkelingen rondom de Baronie, “een tegenhanger van Hart van Brabant”, beschrijven respondenten. Wel gaven respondenten aan dat de regionale bestuurlijke stuurgroep

een *bestuursopdracht* 'Samenwerking De Baronie' heeft opgesteld, die de rekenkamer heeft ontvangen. Het actief betrekken van de colleges en gemeenteraden is onderdeel van de opdracht, net als het uitwerken van het beleggen van taken in relatie tot de GR RWB en de SRBT. Ten tijde van het rekenkameronderzoek is in Altena, voortvloeiend uit de bestuurlijke opdracht, gewerkt aan een ambtelijke opdracht 'Samenwerking sociaal domein Baronie', waarbij gebruik is gemaakt van het tussenproduct van de rekenkamer (heatmaps).

1.4 Trend/ ontwikkeling: Beweging van formeel juridische samenwerking naar (nog) niet formeel

De rekenkamer ziet een beweging van minder thema's waarop wordt samengewerkt in de GR RBW, dat een nieuw compacter actieprogramma 2024-2028 heeft met minder taken dan voorheen (formele vaststelling door het AB van de RWB had ten tijde van het rekenkameronderzoek nog niet plaatsgevonden, voorzien in april 2024); niet de focus op de ruimtelijke opgave en economische opgave meer, wel op circulaire en plantbased economie en innovatie. Voor *ruimtelijke opgaven* wordt meer samengewerkt in de grotere stedelijke regio Breda-Tilburg, een voorbeeld hiervan is de Woondeal die op dit niveau gesloten is (zie ook paragraaf 1.3 over SRBT en daily urban systems). Of op een nog groter niveau zoals het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) vanuit de verplichting vanuit het rijk.

Voor *economische opgaven* is een beweging gaande van meer samenwerking in de triple helix (overheid, onderwijs, bedrijfsleven) waarin REWIN en de Economic Board taken uitvoeren (geen GR) voor de gemeenten in de regio West-Brabant. Dus niet meer door de GR RWB, in lijn met de smallere focus van het nieuwe actieprogramma van de GR RWB. Voor *sociale opgaven* is een aantal langer bestaande GR'en zoals de GR GGD nog steeds op het niveau van West-Brabant (niet uitsluitend, ook in Baronie netwerk is er al langer samenwerking), en de nieuwere samenwerkingen op het thema zorg & welzijn worden gestart binnen het netwerk de Baronie (rondom Breda, de smallere variant).

Van alle samenwerkingen die gestart zijn na de herindeling, ca. een kwart van het totaal, is er op dit moment geen één een GR (wel één GR in oprichting; WBO jeugd). Daarmee vindt er méér samenwerking plaats in (nog) niet GR-verband, waarmee de gemeenteraad in formele zin op dit moment verder af komt te staan van de regionale samenwerkingen. Een en ander is verder toegelicht in de volgende paragraaf (1.5). De vraag op welke wijze de raad invulling wil geven aan betrokkenheid bij samenwerkingsverbanden die nog niet formeel zijn vastgesteld, is aan de orde gekomen bij de nieuwe (concept) Nota Verbonden partijen (zie paragraaf 2.3).

1.5 Heatmaps per thema inclusief 'wat valt op'

In deze paragraaf is via heatmaps weergegeven met welke gemeenten Altena samenwerkt; hoe donkerder de kleur, des te meer er met die gemeente samengewerkt wordt. De rekenkamer heeft deze opgesteld op basis van de overzichtstabel in de bijlage. In deze paragraaf heeft de rekenkamer bij ieder thema de opvallendheden opgenomen. De thema's zijn:

- Zorg en Welzijn (jeugd, wmo, participatie, gezondheid);
- Economie, onderwijs en vestigingsklimaat;
- Wonen & ruimtelijke ordening;
- Landbouw, natuur en energie;
- Specifiek uitvoeringskarakter;
- Overig (oa inkoop, recreatie).

Nadruk enerzijds op gebied West-Brabant, anderszijds een kleinschaligere regio met oog voor couleur locale

Nieuwe ontwikkeling: kleinschalige GR Jeugdhulp op komst

Zorg

Samenwerking Dongemond gemeenten | GR WAVA met uitvoeringsorganisatie B.V. MidZuid incl. WSP MidZuid | ADG-gemeenten | Jeugdhulp regio West-Brabant Oost | GR/ Centrumregeling Beschermd Wonen | Centrumregeling Maatschappelijke opvang en OGGZ | GR Veilig Thuis West-Brabant (incl. Meldpunt Crisiszorg en GIA) | GR GGD West-Brabant (incl. jeugdzorg) | GR Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant | Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Brabant |

- Pag. 12 van 48

- d. Voor de zwaardere vormen van Wmo (beschermd wonen, maatschappelijke opvang, GGZ) sluit Altena via de centrumregeling vanuit het rijk aan bij het centrumgebied van Breda (GR 'light').
- e. Zorgpartijen werken vaak regionaal, waarmee een regionale gezamenlijke inkoop voor de hand kan liggen (omvang, efficiency) en aanleiding kan zijn een bestuurlijke samenwerking aan te gaan in een bepaald geografisch gebied. De inkoop van zorg wisselt meer qua deelnemende gemeenten dan langlopende gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Altena sluit voor wmo een samenwerkingsverband met een klein aantal gemeenten, in plaats van aan te sluiten bij één van de grotere gemeenten als Breda of Tilburg. Respondenten in interviews noemen de behoefte aan 'couleur locale' als een reden hiervoor.
- f. Inwoners van Altena hebben tevens een zorglijn richting Gorinchem en Den Bosch, geven respondenten in interviews aan, gelet op de ziekenhuizen en huisartsenverenigingen daar.

Thema ECONOMIE, ONDERWIJS EN VESTIGINGSKLIMAAT, wat valt op?

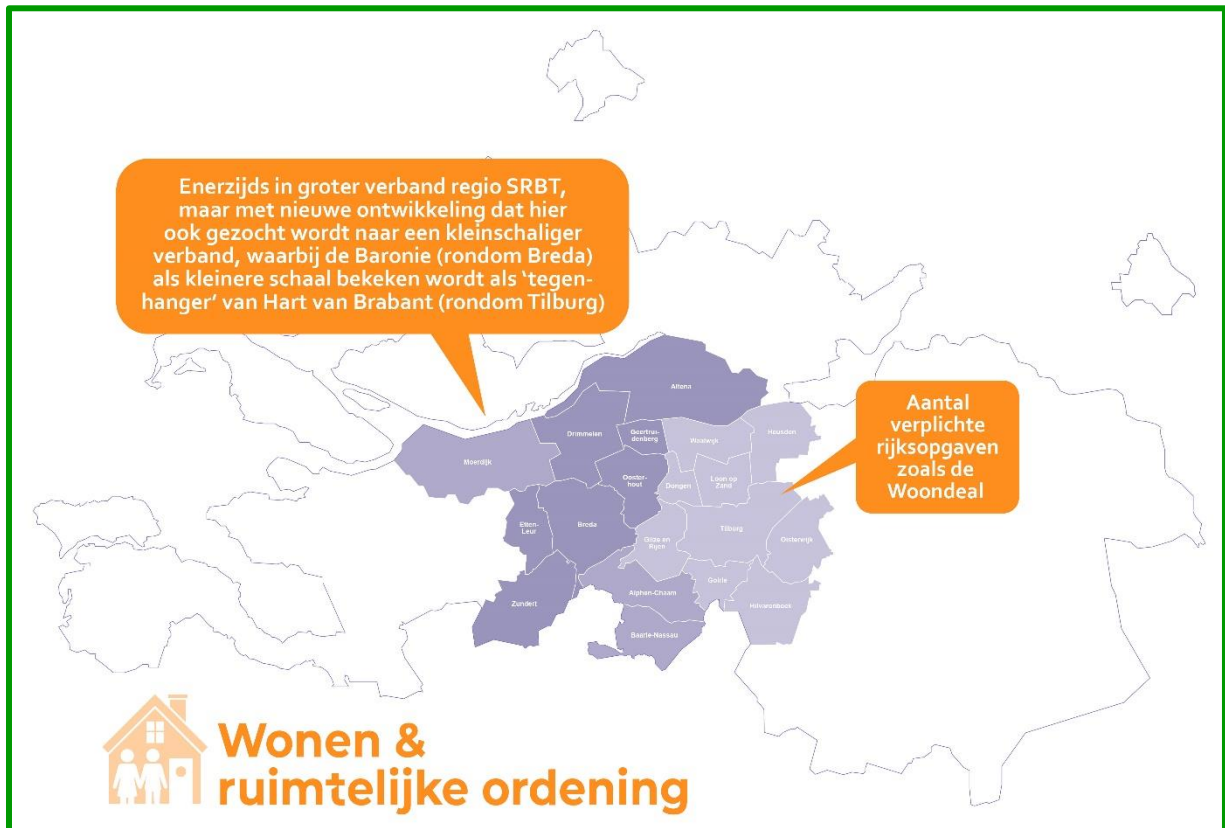

Heatmap thema Economie, onderwijs en vestigingsklimaat - Rekenkamer Altena 2024

| GR Regio West Brabant (RWB) | Triple Helix, met Economic Board voor de koers (EBWB) en REWIN voor de uitvoering | ~~Werkendam Maritime Industries (WMI)~~ | ~~Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)~~ |

- Naast de formele GR Regio West-Brabant (RWB) met 16 gemeenten, participeren deze zelfde gemeenten in een verband met het onderwijs en het bedrijfsleven in een zogeheten Triple Helix, en zijn vanuit daar ook een bestuurslaag (Economic Board) en een uitvoeringsorganisatie (REWIN) gestart. Op deze manier worden projecten middels cofinanciering gerealiseerd. Werkzaamheden betreffen de lobby om financiering binnen te halen en uitvoering van de projecten te realiseren.
- Het geografische gebied op dit thema sluit aan op het gebied bij het thema zorg.
- Met het nieuwe actieprogramma RWB 2024-2028 zal de focus van de GR RWB niet (meer) bij dit thema Economie, onderwijs en vestigingsklimaat liggen; dit ligt bij de Economic Board/ Rewin. Daarmee komt dit onderwerp op dit moment in regionaal verband *in formele zin* verder van de gemeenteraden af te liggen. De specifieke thema's circulaire, plantaardige en innovatieve economie hebben wel een prominente plaats gekregen in het nieuwe actieprogramma van de GR RWB.
- Naast de verbanden in de 16 gemeenten, participeert Altena tevens in meer 'lokaal-regionale' verbanden. Bij Werkendam Maritieme Industries (WMI) steunen de gemeente de provincie het opzetten van een leer-werkcampus. Het Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB) was vóór de herindeling een regionale samenwerking, nu alleen nog een verbonden partij (met gemeente Altena als enig aandeelhouder). WMI en ROB zijn niet opgenomen in de heatmaps omdat die niet passen in de definitie van dit onderzoek.
- Tevens niet in deze map is opgenomen de samenwerking met de regionale schoolbesturen passend onderwijs.

Thema WONEN/ RUIMTELIJKE ORDENING, wat valt op?

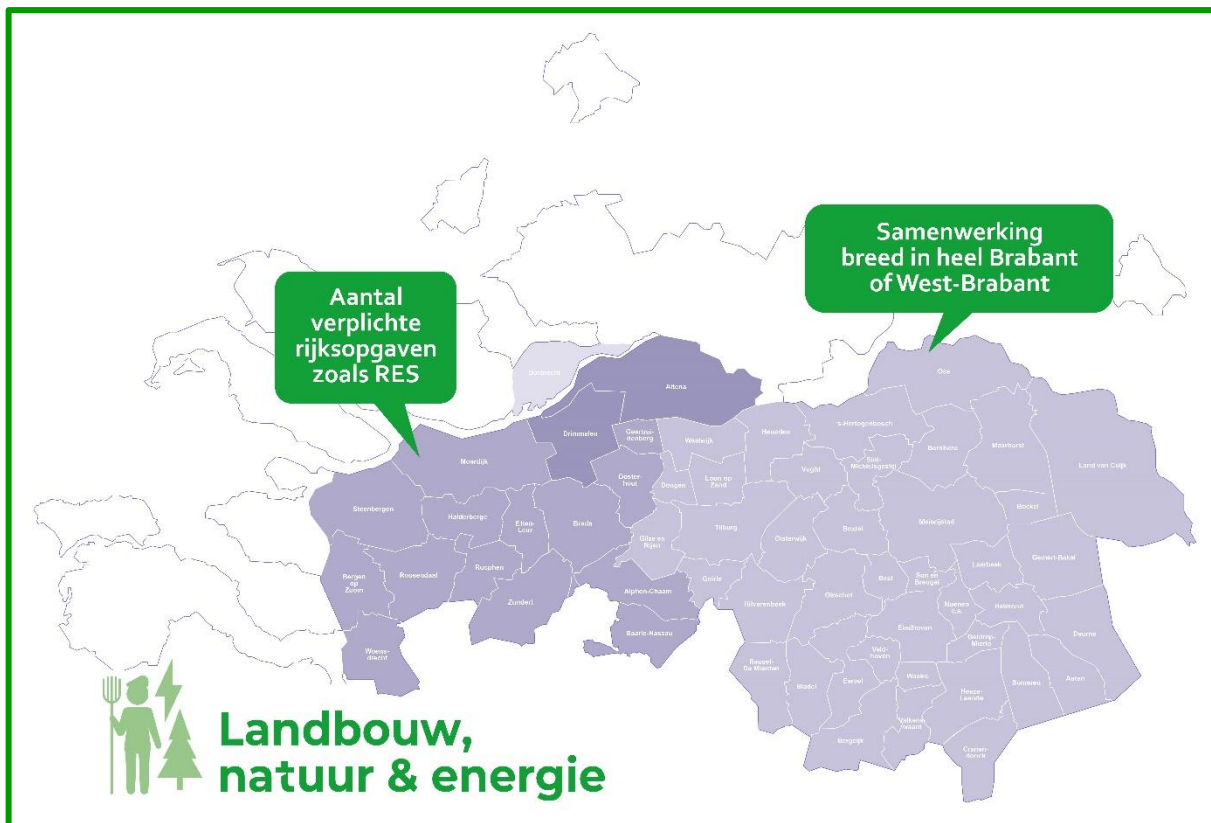

Heatmap thema Wonen & ruimtelijke ordening - Rekenkamer Altena 2024

| Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT) | Woondeal | ~~Novex~~ | Samenwerking de Baronie (smal)
| Samenwerking de Baronie (breed) |

- Voor de grotere woon-opgaven participeert Altena in de Stedelijke Regio Breda- Tilburg (SRBT). Geografisch is dit een combinatie van de gemeenten in de GR HvB (Tilburg) en de gemeenten in de (ontwikkeling) Baronie (Breda). SRBT is onderwerp op GR HvB-overlegtafel. Baronie heeft dit nog niet, en daarmee heeft Altena op dit onderwerp geen 'GR-tafel'. Wel zit een aantal van deze gemeenten in de GR RWB. En een respondent in een interview geeft aan "het SRBT is zo van belang, dat de agenda hiervoor wordt voorbereid als ware het een GR." (ambtelijk en bestuurlijk, zie voor informatievoorziening aan de raad hoofdstuk 2.2). Het ruimtelijk programma Novex wordt voorbereid door provincie team Stedelijk Brabant, afstemming verloopt via de stedelijke regio's waaronder SRBT. Het raakt het grondgebied van Altena niet echt, waarmee deze niet is opgenomen in de heatmap.
- Het rijk is de aanjager van de ontwikkeling van de samenwerking op dit thema in dit verband met de Nationale Woon- en Bouwagenda (2022), waarin het rijk stelt dat er regionale Woondeals moeten komen. Binnen de provincie Noord-Brabant zijn vier woonregio's onderscheiden, waar de SRBT er één van is. Hierin worden o.a. afspraken gemaakt met woningcorporaties.
- Voor de woonopgave vanuit het rijk in het kader van de opvang van vluchtelingen, zoekt Altena een kleiner verband, namelijk de Baronie in smalle vorm. Dit zijn dezelfde 4 gemeenten die samenwerken op het thema zorg/ participatie/ inburgering, plus Breda als grote gemeente en Zundert. Een respondent in een interview geeft aan dat dit te maken heeft met de inhoudelijke raakvlakken tussen vluchtelingenopvang en inburgering.

Thema NATUUR, LANDBOUW EN ENERGIE, wat valt op?

Heatmap, thema Landbouw, natuur en energie - Rekenkamer Altena 2024

| Regionale Energie Strategie (RES) | Groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) | Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Brabants (BPLG) | De Biesbosch samenwerking |

- Op het thema van natuur en landbouw participeert Altena in een groot geografisch gebied, heel Brabant (en een stukje Zuid-Holland), vanuit de opgaven van het rijk zoals het Nationaal en Brabants Programma Landelijk Gebied (NPLG en BPLG).
- In een kleiner verband werkt Altena in de Biesbosch samen, en brengt vanuit daar input in het grotere gebied.
- Voor de (verplichte) Regionale Energie Strategie (RES) is hetzelfde gebied van toepassing als voor de GR RWB, en wordt gecoördineerd vanuit een waterschap. Daarmee sluit het thema energie enigszins aan bij de thema's vestigingsklimaat en ruimtelijke ordening/wonen, maar de GR RWB heeft geen rol bij de RES.
- Op deze thema's is een reden om regionaal samen te werken er vanuit een verplichting van het rijk, dat een landelijk programma regionaal uitgerold wil hebben.

Thema's met een **SPECIFIEK UITVOERINGSKARAKTER**, wat valt op?

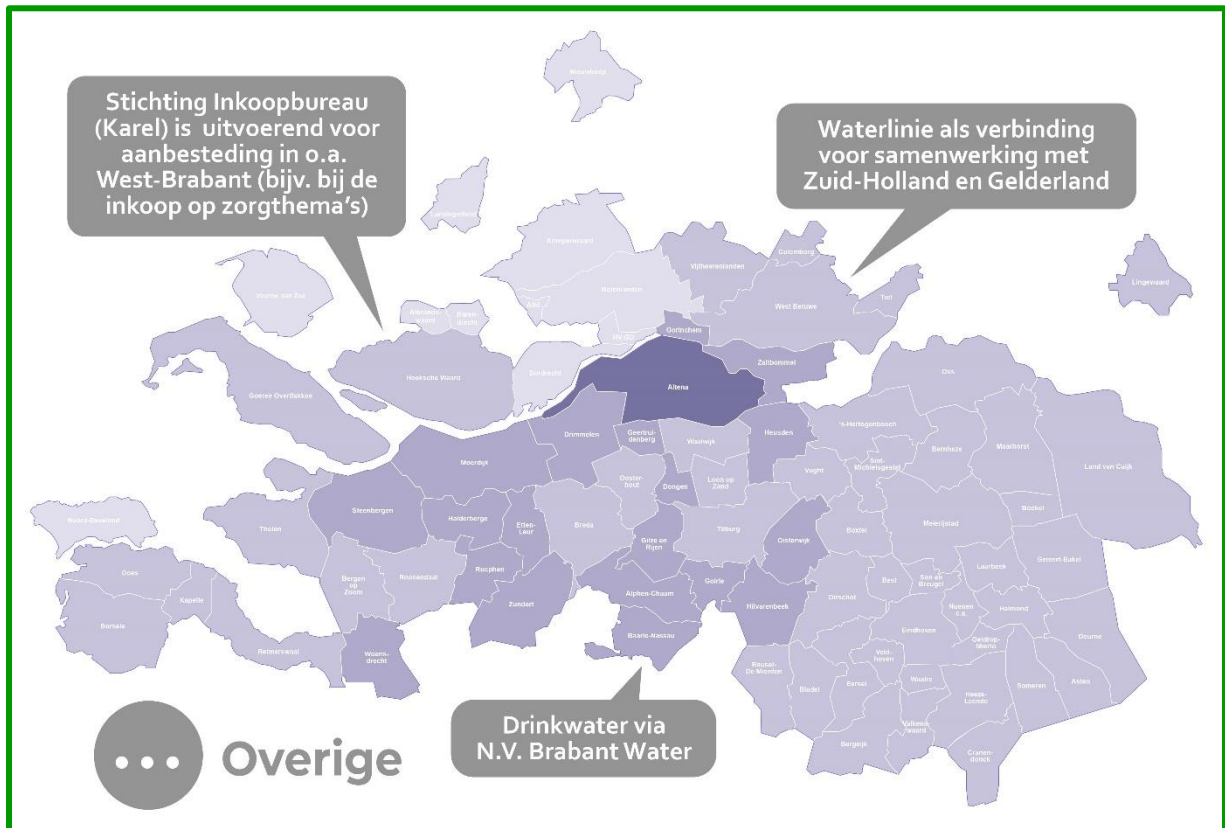

Heatmap, thema Specifiek uitvoeringskarakter - Rekenkamer Altena 2024

| GR Streekarchief | GR Nazorg gesloten stortplaatsen (en interprovinciale werkgroep nazorg) | GR Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) | GR RAV Brabant Midden-West-Noord | GR Veiligheidsregio MWB Brandweer | GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) | Stichting Bergsche Maasveren | Riveer | Veer Kop van t land |

- Dit zijn veelal langer bestaande GR'en, waarbij vaak voor de schaal midden-west Brabant gekozen is (en inmiddels daarmee historisch gegroeid, de keuzes destijds zijn verder niet door de rekenkamer onderzocht).
- Altena als eiland tussen het water komt o.a. tot uiting bij de verschillende veerdiensten die er zijn met andere gemeenten. Voor wat betreft Riveer, de uitvoering ligt bij Gorinchem, in deze heatmap zijn niet alle bestemmingen weergegeven.

Thema's OVERIGE THEMA'S, wat valt op?

Heatmap, thema Overig - Rekenkamer Altena 2024

| Karel (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant) | N.V. Bank Nederlandse Gemeente (BNG) | N.V. Brabant Water | Vestingdriehoek | Pact van Loevestein | Molenstichting Land van Heusden en Altena |

- Karel is de afgelopen jaren gegroeid van inkoopbureau dat zich voornamelijk richtte op regio West-Brabant en de opdrachten uit de GR RWB, naar een breder inkoopbureau.
- Water vormt een verbindende schakel op het gebied van toerisme, waar gemeenten de PR-krachten bundelen.

2. Informatievoorziening aan de raad en rollen van de raad

*Vraag: Op welke manieren informeert het college de raad over samenwerkingsverbanden?
In hoeverre betreft het college de gemeenteraad bij te maken keuzes naar aanleiding van de
wetswijziging Gemeenschappelijke Regelingen?*

Bevinding 2 op hoofdlijnen:

Het college maakt onderscheid in de informatievoorziening aan de raad in:

- formele verbanden (zoals GR'en) die een plek krijgen in de jaarstukken van de gemeente.
- niet formele samenwerkingen, zij kennen geen vast stramien aan informatievoorziening, terwijl deze wel in aantal en relevantie toenemen.

Voor zowel formele als informele samenwerkingen, informeert het college de raad bij grotere ontwikkelingen/ actualiteiten middels raadsinformatiebrieven en bijeenkomsten.

De raad kan wensen en bedenkingen kenbaar maken bij de (concept) nota Verbonden Partijen en regionale samenwerking in bredere zin. De raad is betrokken bij de wetswijziging GR'en via instemming met wijzigingen van individuele gemeenschappelijke regelingen.

Het college informeert de raad (zie paragraaf 2.1 t/m 2.4):

- Ter vaststelling raad: De documenten in de jaarlijkse planning- en controlcyclus, via de paragraaf Verbonden partijen³ en de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hierin zijn (enkel) de formele samenwerkingen opgenomen, en voorzien van een aantal kenmerken en ontwikkelingen.
- Ter vaststelling raad: De actualisatie van de nota's die ten grondslag liggen aan de desbetreffende paragrafen in de jaarstukken; de lokale nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing (huidig: 2019 e.v.) en de regionale nota Verbonden partijen (huidig: 2015, concept-versie nieuwe nota 10 oktober 2023 in raden behandeld, vaststelling voorzien voorjaar 2024).
- Raad kan zienswijzen indienen: De jaarlijkse ontwerpbegrotingen van de GR'en, gebundeld en voorzien van een analyse en advies per GR, plus ter vaststelling aanleveren richtlijnen voor de begrotingen.
- Raad kan wensen en bedenkingen kenbaar maken bij de (concept) nota Verbonden Partijen en regionale samenwerking in bredere zin.
- Ter kennisname/ bespreking raad: Bij actualiteiten. Een voorbeeld is het aanbieden van een raadsinformatiebrieven bij de Ontwikkelstrategie SRBT (april en september 2023) en webinars/ bijeenkomsten (mei en juni 2023) en bespreking in de Altenaronde (oktober 2023). Een ander voorbeeld hiervan is de bespreking van het nieuwe actieprogramma van de GR RWB in de Altenaronde (januari 2024).

De gemeenteraad van Altena is bij de wetswijziging betrokken (zie paragraaf 2.5):

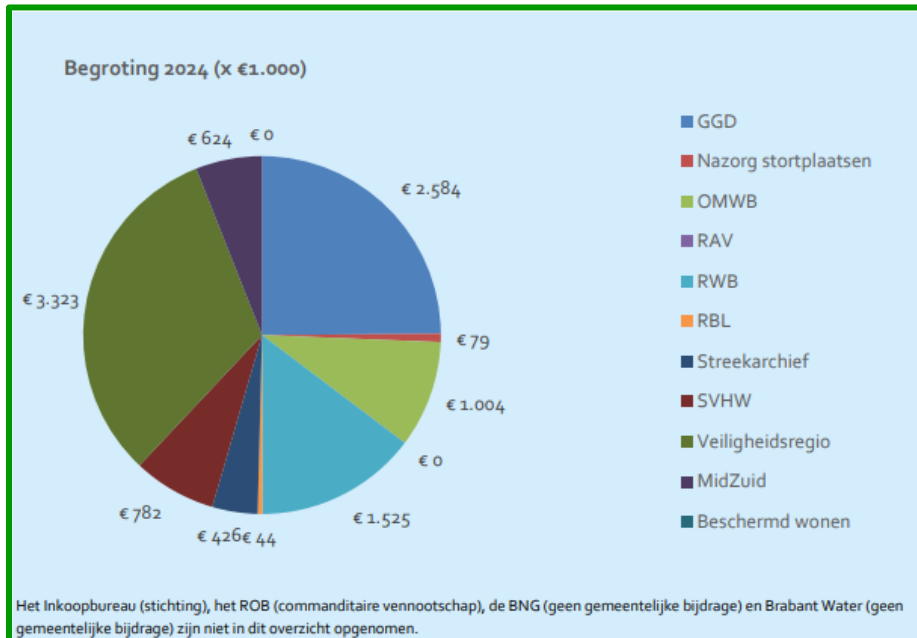
Via instemming met wijzigingen van individuele gemeenschappelijke regelingen (impliciet: door geen zienswijzen in te dienen).

³ T.a.v. verbonden partijen is de definitie opgenomen (zie ook jaarstukken Altena): "Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Er is sprake van een 'verbonden partij' als de gemeente geen verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat, of als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld indien de partij haar verplichtingen niet nakomt. Er is sprake van een 'verbonden partij' als een wethouder, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente, namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt."

2.1 Ter vaststelling raad: jaarstukken en onderliggende nota's

Begroting en jaarrekening gemeente Altena

In de jaarlijkse begrotingen en jaarrekeningen van de gemeente Altena is in de *paragraaf Verbonden partijen* een overzicht opgenomen van alle verbonden partijen waarin Altena participeert, gestructureerd aan de hand van een aantal kenmerken per partij, evenals ontwikkelingen die spelen.

Bron: Begroting 2024 gemeente Altena

Het college biedt géén overzicht van de overige bestuurlijke samenwerkingsverbanden van Altena in de jaarstukken of in andere documenten aan de gemeenteraad. Wel is in maart 2024 op verzoek van de griffie een eerste overzicht gemaakt voor een werksessie 'impactanalyse' (zie volgende pagina).

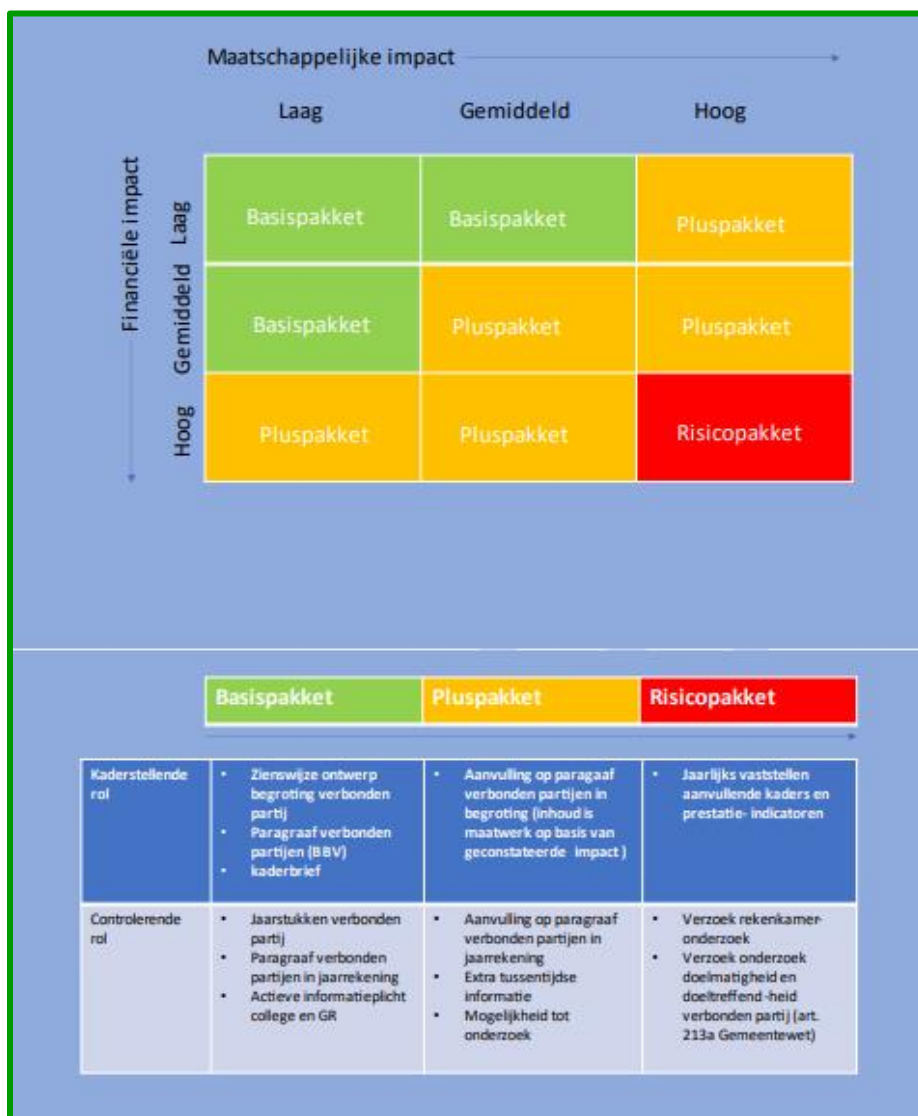
In de *paragraaf Weerstandvermogen en risicomanagement* is in de jaarrekening 2022 een passage te vinden over de budgetoverschrijdingen op het gebied van jeugdzorg, en de samenwerking met regiogemeenten voor de doorontwikkeling van de sturing- en beheersingsinformatie om de voorspelbaarheid van kosten te vergroten. Tevens is een passage opgenomen over mogelijke financiële tegenvallers van verbonden partijen waaronder GR'en waarin Altena verplicht is bij te dragen aan eventuele nadelen, en de mogelijk beperkte invloed hierop. In de begroting 2024 is een passage opgenomen over een mogelijk financieel risico als gevolg van het besluit van het Algemeen Bestuur van MidZuid over de huisvesting (sloop huidige pand en nieuwbouw).

De nota Verbonden partijen en de nota Weerstandvermogen en risicobeheersing

Deze twee meerjarige nota's vormen de inhoudelijke grondslagen voor de twee jaarlijkse paragrafen in de jaarstukken.⁴ In beide paragrafen zijn verbonden partijen genoemd, maar in de lokale *nota Weerstandvermogen en risicobeheersing 2019 e.v.* staat hier niets over. In de regionale (*concept*) *nota Verbonden partijen 2023 e.v.* wordt wel ingegaan op risicobeheersing en wordt aan de hand van de

⁴ In het raadsvoorstel bij de *nota Weerstandvermogen en risicobeheersing 2019 e.v.* is aangegeven dat deze nota een harmonisatie betreft van de regels van de drie voormalige gemeenten, en dat de uitwerking van de nota plaatsvindt in de (jaarlijkse) paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing in de Begroting en de Jaarrekening. De nota is zonder vragen/ opmerkingen uit de raad vastgesteld. Actualisatie van de nota is nog niet gepland.

financiële en maatschappelijke impact handvatten gegeven voor de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad (zie figuur).

Bron: (concept)nota Verbonden partijen West-Brabant, juli 2023

Impact-analyse in Altena

De samenwerkingsverbanden in Altena zijn op 19 maart 2024 in een werkbijeenkomst met de gemeenteraad langs de impact-lat gelegd. Daar ging de raad in groepen uiteen met de betrokken ambtenaren en portefeuillehouders. De samenwerkingen waren mede op basis van het tussenproduct van de rekenkamer (januari 2024) geclusterd naar Bestuur, Sociaal, en Ruimte. Een lid van de rekenkamer was aanwezig bij deze sessie. Elke samenwerking startte in het kwadrant in de linkerbovenhoek van bovenstaande figuur, en aan de hand van de bespreking van de maatschappelijke impact en financiële risico's, kon deze opschuiven naar een ander kwadrant. De vraag was vooral: 'moet je hier zorgen over maken als raad en wil je méér informatie vanuit het college?' Deze impactanalyse leidt tot een afsprakenkader over de betrokkenheid van de raad bij regionale samenwerking. Altena zal daarbij gebruik maken van een eigen versie van de pakketten bij de kaderstellende en controlerende rol. Daarbij kan bij een 'pluspakket' gekozen worden om met 'raadsrapporteurs' te werken; 2 a 3 raadsleden die dit met raadsleden uit de andere deelnemende gemeenten nauwer gaan volgen. En bij een 'risico-pakket' kan, unaniem met de andere deelnemende gemeenten, gekozen worden om een raadsledenadviescommissie in te stellen.

2.2 Voor zienswijze raad: ontwerpbegrotingen Gemeenschappelijke Regelingen

Jaarlijks wordt de raad bij de *ontwerpbegrotingen van de Gemeenschappelijke Regelingen* waar Altena in deelneemt, in de gelegenheid gebracht om hierop zienswijzen in te dienen. In 2024 heeft de gemeenteraad conform het collegevoorstel besloten om géén zienswijzen in te dienen. Het college stelde wel kanttekeningen bij een viertal GR'en: Streekarchief, GGD WB, RWB en Omgevingsdienst MWB. De raad heeft besloten om de kanttekeningen mee te geven bij de betreffende begrotingen.

In het raadsvoorstel Zienswijzen conceptbegroting GR'en 2024 en bijbehorende stukken (Altenaronde Sociaal en Bestuur 30 mei 2023, raadsvergadering 20 juni 2023) is voor alle GR'en per GR een gestructureerd overzicht gegeven dat ingaat op de volgende punten: tijdigheid indienen stukken, voldoen aan BBV-eisen, inhoudelijke aandachtspunten/ beleidsontwikkelingen, financiële aandachtspunten, financieel overzicht, overige aandachtspunten, voorstel kennismaken van of zienswijze indienen en evt. nog te stellen vragen/ kanttekening. Bij de conceptbegroting GGD is bijvoorbeeld opgenomen: "Aan de GGD voor te stellen om in 2023 gezamenlijk met het bestuur het verloop van de reserves onder de loep te nemen en hierover te beslissen." En bij de RWB het verzoek: "Het actieprogramma op te stellen in heldere taal; Duidelijke en haalbare doelen in het actieprogramma op te nemen; De meerwaarde van deze doelen voor de deelnemers aan de RWB aan te geven."

Voordat een GR diens conceptbegroting ter instemming voorlegt (voorafgaand aan het boekjaar in het 2^e kwartaal) stuurt een GR een 'kaderbrief voorbereiding begroting op' (1^e kwartaal). Wanneer een GR een *begrotingswijziging* in het lopende boekjaar wenst, wordt deze aan alle afzonderlijke gemeenteraden ter instemming voorgelegd. De *jaarrekeningen* worden conform de Wgr alleen ter kennisname aan alle raden voorgelegd. Het college van de gemeente Altena biedt deze jaarrekeningen niet ter informatie *als totaalpakket voorzien van analyse* aan de gemeenteraad, zoals bij de ontwerpbegrotingen wel gebeurt. De rol van de raad is hierbij uiteraard anders.

2.3 Wensen en bedenkingen uiten bij de (concept) nota Verbonden Partijen

In regionaal verband (West-Brabant) is de Nota Verbonden Partijen geactualiseerd. De voorgaande evaluatie dateerde van juli 2020, tevens in West-Brabant verband opgesteld. Hierin werd al vooruitgeblikt op de komende wetswijziging (zie paragraaf 2.5), en uitkomst was dat de Nota verbonden partijen voorlopig werd verlengd in afwachting o.a. hiervan. De huidige actualisatie is dus mede gebaseerd op de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) en tot stand gekomen op initiatief van griffiers, burgemeesters en gemeentesecretarissen.

Tijdens de Altenatafel 10 oktober 2023 heeft de raad wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken. Gevraagd werd onder andere in hoeverre de nieuwe (concept)nota Verbonden Partijen West-Brabant de raad faciliteert om invulling te geven aan de kaderstellende en controlerende rol, voor welke GR-en een raadsledenadviescommissie ingezet zou kunnen worden en op welke wijze de raad invulling wil geven aan betrokkenheid bij samenwerkingsverbanden die nog niet formeel zijn vastgesteld (zoals de Baroniesamenwerking en het SRBT), of bij samenwerking met gemeenten buiten de reikwijdte van de nota Verbonden Partijen (regio West-Brabant).

Per brief van 22 november 2023 zijn de wensen en bedenkingen aan de andere gemeenten kenbaar gemaakt. De hoofdpunten van de wensen en bedenkingen:

- Positief over de extra mogelijkheden die de raad krijgt om zijn positie in te kunnen nemen.
- Positief over de instelling van een raadsledenadviescommissie (RAC), mits de GR zich hiervoor leent en de inzet van dit instrument meerwaarde heeft. Om te bepalen of een RAC gewenst is, heeft de raad voorgesteld om per GR een risicoprofiel op te stellen die

mede bepalend is voor de specifieke opdracht van de RAC. Op dit punt is een start gemaakt met de werkbijeenkomst voor de raad op 19 maart 2024 (zie paragraaf 2.2).

- Voorstel om bij nieuwe GR'en te experimenteren met de mogelijkheden van de nieuwe nota Verbonden Partijen, bijvoorbeeld bij de GR-in-ontwikkeling WBO Jeugd.
- Zien van het belang van het niveau van daily urban systems bij samenwerkingen buiten de GR'en, waaronder de Baronie en SRBT.
- Zien van het belang van de voorgestelde te organiseren gezamenlijke raadsbijeenkomsten en deze mogelijk te initiëren in Baronieverband. De gemeente Altena wil graag een bijdrage leveren aan het organiseren van deze bijeenkomsten, ondersteund door de griffie.

De elementen van de wetswijziging in relatie tot de rol van de raad zijn in de conceptnota beperkt uitgewerkt. Ter illustratie burgerparticipatie: in elke GR moet worden opgenomen op welke wijze inwoners en belanghebbenden kunnen participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. In de Nota is alleen een binaire (dus summier) keuze opgenomen: er kan gekozen worden voor wel of geen participatie van inwoners en belanghebbenden. Zie verder paragraaf 2.5

In de definitieve nota heeft de reactie van de gemeente Altena een plek gekregen. Er is nu opgenomen dat voor elke regeling een adviescommissie ingesteld kan worden waarin (ook) raadsleden zitting kunnen nemen.

2.4 Ter informatie raad: bespreking van actualiteiten/ ontwikkelingen

Respondenten geven aan dat actualiteiten in de raadsvergaderingen besproken worden, wanneer er bijvoorbeeld een nieuw visie/ beleidsdocument is van een samenwerkingsverband, of er zorgen zijn bij een verband. "Focus kan worden aangebracht door te kijken: welke samenwerkingen staan dichtbij onze lokale ambities en beleid (raadsagenda/ coalitieakkoord)? SRBT is hier een mooi voorbeeld van, hoe verhoudt dit zich tot onze lokale ambitie?" – *respondent in interview*

Voorbeeld SRBT

Over de SRBT nodigt het college met een raadsinformatiebrief (maart 2023) de gemeenteraad uit voor een webinar over de Woondeal, informeert de raad met een brief over het proces van samenwerking in de SRBT (april 2023) en middels een brief en bespreking in de Altenaronde en Altenatafel over de Ontwikkelstrategie SRBT (najaar 2023). Hoewel de SRBT géén GR is en de ontwikkelstrategie géén formele status krijgt, wordt de gemeenteraad wel uitgenodigd om wensen en bedenkingen mee te geven, omdat het wel de bedoeling is dat de regionale strategie vertaald wordt in gemeentelijke beleidsstukken.

Voorbeeld RWB

Een ander voorbeeld waarin het college de raad informeert bij actualiteiten, is de bespreking van het actieplan RWB 2024-2028 in de Altenatafel van 30 januari 2024, waarvan de rekenkamer constateert dat verschillende raadsleden het actieplan mede breder bezien in het licht van andere ontwikkelingen en invloeds- en positioneringsvraagstukken bij samenwerkingsverbanden:

Enkele quotes uit de raadsbespreking Actieplan RWB 2024-2028 (januari 2024):

"Immers, waar de RWB een gemeenschappelijke rekening is waar de raad nog enigszins, zij het getrapt en minder dan gewenst, sturend in kan zijn kunnen de in de notitie genoemde informele samenwerkingsverbanden van de betreffende wethouders leiden tot ontwikkelingen die uiteindelijk wellicht oncontroleerbaar zijn en waarbij onze belangen als gemeente Altena ondergeschikt."

"Dus als daar een plan komt om een gedeelte over te hevelen naar een eventueel nieuw op te richten stedelijk regio, dan moet daar gewoon een compleet en uitgebouwd voorstel voorkomen wat onderdeel uitmaakt van de beslissing die we nu over het RWB maken."

[scheepvaart] "dan kan het gewoon vanuit onze eigen board ook geregeld en opgepakt worden. Dus dan is de vraag, hebben we voor dat stuk dan heel specifiek die rol van het RWB nodig?"

"De RWB '...' gaat minder taken uitvoeren, in mijn ogen hoort daar dan ook minder geld bij."

2.5 Rol raad bij wetswijziging Gemeenschappelijke Regelingen

De Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) is per 1 juli 2022 gewijzigd. Dat wil zeggen dat een deel van deze wijzigingen (rechten voor volksvertegenwoordigers) per die datum is ingegaan, voor andere wijzigingen is er een implementatietermijn van 2 jaar. Dit betekent dat de GR'en uiterlijk op 1 juli 2024 aan de nieuwe wet moeten zijn aangepast. De gemeenteraad van Altena is op bij de wetswijziging betrokken via instemming met wijzigingen van individuele GR'en (impliciet: door geen zienswijzen in te dienen).

Geen zienswijzen ingediend op wijzigingen gemeenschappelijke regelingen

Op 12 december 2023 is een raadsvoorstel in de raad als hamerstuk vastgesteld met als besluit geen zienswijze in te dienen op wijzigingen van een negental GR'en. Een regionale werkgroep, bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van de deelnemende gemeentes, heeft de wijziging van de GR'en voorbereid. In principe is er een werkgroep voor elke GR in West-Brabant waar Altena aangesloten is middels een contactpersoon. Niet elke contactpersoon neemt altijd of structureel deel aan de gezamenlijke voorbereidingen.

Hierbij is rekening gehouden met de (concept) nota Verbonden Partijen, waarvoor de raad op 10 oktober 2023 wensen en bedenkingen heeft meegegeven, zie hierna. De aanpassingen van de afzonderlijke GR-en zijn, waar mogelijk, door de voorbereidende werkgroepen afgestemd op de (concept) nota Verbonden Partijen. In de regio is afgesproken om de gewijzigde GR'en waar mogelijk in 2023 door de raden vast te laten stellen. In die zelfde vergadering is separaat een gelijkluidend besluit vastgesteld (hamerstuk) voor de GR Streekarchief Langstraat Heusden Altena. Al eerder zijn diverse individuele GR-en door de raad behandeld. Zo heeft de raad op 27 september 2022 het college toestemming gegeven de GR SVHW 2023 (collegeregeling) vast te stellen.

In het raadsvoorstel staat alleen de opsomming van de consequenties van de wetswijziging, zoals het bieden van gelegenheid tot het geven van een zienswijze op voorgenomen besluiten, burgerparticipatie, evaluatie van de GR en actieve informatieplicht. De onderdelen zijn niet nader uitgewerkt: er is niet toegelicht wat deze elementen betekenen in relatie tot de rol van de raad. Er is daarmee geen explicitering van te maken keuzes naar aanleiding van de nieuwe wet. Ter illustratie: in elke GR moet worden opgenomen *op welke wijze* inwoners en belanghebbenden kunnen participeren bij *de voorbereiding, uitvoering en evaluatie* van beleid. In de Wgr zijn geen voorwaarden en eisen aan de wijze van participatie opgenomen; hierin zijn dus keuzes te maken. Via het betreffende raadsvoorstel wordt hier geen invulling aan gegeven. In de individuele GR'en die voorliggen, is hier wel steeds iets opgenomen over (burger-/inwoner-) participatie, namelijk dat hier geen invulling aan wordt gegeven. Uitzondering vormt de GR Werkbedrijf Arbeid voor Allen (WAVA), waar dit element helemaal niet in wordt genoemd, wat naar inzien van de rekenkamer dus wel had gemoeten.

3. Ervaren invloed van de gemeenteraad

Vraag: Welke invloedsmogelijkheden en -behoefte ervaart de gemeenteraad in samenwerkingsverbanden en zijn hierin verschillen zichtbaar op een aantal kenmerken?

Bevinding 3 op hoofdlijnen:

Raadsleden ervaren op regionale bestuurlijke samenwerkingen onvoldoende grip en spreken met enige regelmaat zorgen uit om de invloed van Altena of de borging van het lokale belang in de regio, of om de resultaten bij sommige samenwerkingsverbanden. Tegelijkertijd spreken zij tevredenheid uit over de informatievoorziening van het college of resultaten. Ook blijkt niet een grote algemene behoefte of haalbaarheid (mede gelet op beschikbare tijd) om als er raad meer bovenop te zitten, wel op een aantal specifieke samenwerkingsverbanden wil de raad meer risico-gestuurde betrokkenheid.

3.1 Invloed: invalshoek algemeen

In dit onderzoek constateerde de rekenkamer dat er op een aantal onderwerpen een beweging gaande is van formeel-juridische samenwerking naar meer (nog) niet formeel-juridische samenwerking (zie paragraaf 1.4). Voor de thema's/ onderwerpen waar dit geldt, betekent dit bijvoorbeeld dat:

- er minder ontwerp-begrotingen ter instemming aan de raad voorgelegd (gaan) worden.
- de raad (nog) niet op een gestructureerde wijze informatie van het college aangeboden krijgt.

Daarmee heeft de raad in formele zin minder instrumenten ter beschikking om invloed uit te oefenen. Bij de behandeling van documenten en ontwikkelingen bij samenwerkingsverbanden in de gemeenteraad, spreken raadsleden regelmatig zorgen uit over de invloed van de gemeente Altena in de regionale opgaven, en hun behoeften om lokaal te doen wat kan.

In de verdere paragrafen van dit hoofdstuk is aan de hand van een viertal invalshoeken gekeken naar de invloedsmogelijkheden en behoeften van de raad:

- enquête (najaar 2023) gerelateerd aan landelijke bevindingen (2022, 2024);
- enquête en kenmerken van samenwerkingsverbanden (najaar 2023);
- presentatie heatmaps (januari 2024);
- werksessie impact-analyse (maart 2024).

3.2 Invloed: invalshoek enquête (najaar 2023) gerelateerd aan landelijke bevindingen (2022, 2024)

Ervaringen gerelateerd aan de conclusies van het rapport Decentraal Bestuur 2022

In een enquête voor dit rekenkameronderzoek, gaven raadsleden aan in hoeverre zij zich herkenden in de conclusies van het rapport van Decentraal Bestuur 'Regionale samenwerking en gemeenteraden' uit 2022. Dit konden zij doen door een zestal stellingen te beantwoorden met een cijfer van 1 tot 10 (zeer oneens tot zeer eens). Gelet op dat de enquête door een beperkt aantal raadsleden is ingevuld, kan dit niet als representatief worden beschouwd, wel illustratief.

Rode draad is dat de stellingen doorgaans herkend werden. Interessant is dat raadsleden in het licht van schaarse tijd voor verdieping, onderscheid maken in het eens of oneens zijn met een stelling qua

langer lopende samenwerkingen waar weinig bij speelt en minder aandacht voor hoeft te zijn, en nieuwere/ veranderende samenwerkingen.

Stelling 1: Ik ervaar dat het mij als raadslid en/of de raad als geheel onvoldoende lukt om grip te krijgen op regionale samenwerking. De score 8 kwam het meest voor en 40% van de deelnemers gaf dit. En ervaart dus onvoldoende grip.

- "Ik heb te weinig tijd om in te verdiepen en het is me niet duidelijk wat het allemaal inhoudt".
- "Ik merk door deze enquête een kennis lacune bij mij".

Stelling 2: Ik heb het idee dat wij als raad of ik als raads- of burgerlid individueel niet alle instrumenten en middelen gebruik die wij/mij ter beschikking staan bij de kaderstelling en controle op regionale samenwerking. De score 8 kwam het meest voor en 53% van de deelnemers gaf dit, waarmee dit de stelling was waar er door de respondenten het meeste overeenstemming was; in theorie staan er wel meer middelen ter beschikking om grip te krijgen dan dat er gebruikt worden.

- "Er is te veel gemandateerd aan wethouders."
- "Bijeenkomsten worden slecht bezocht."

Stelling 3: Ik denk dat de geringe betrokkenheid van raadsleden de kern van het probleem (het niet kunnen krijgen van grip op regionale samenwerking) is en tegelijkertijd ook het handvat voor de oplossing. Hier was de score vrij gelijkmatig verdeeld, waarbij het vaakst een 6 gegeven werd.

- Bij een 4: "Nee, want alleen als er seinen op rood staan, of bij grotere structuurkeuzes wil je er bovenop zitten als raad."
- Bij een 8: "Ja, mits de betrokkenheid goed georganiseerd wordt met woordvoerders."

Stelling 4: Regionale samenwerking gaat onvermijdelijk gepaard met minder of gebrekkige democratische legitimiteit op het niveau van de gemeenteraden. Het is de consequentie van de keuze voor verlengd lokaal bestuur. Hier was de score vrij gelijkmatig verdeeld, waarbij het vaakst een 7 gegeven werd.

- Bij een 2: "Ik ben tegen het creëren van weer een bestuurslaag."
- Bij een 7: "Mee eens, maar soms is er geen andere oplossing."

Stelling 5: Over de relatie tussen de effectiviteit en de democratische legitimiteit van regionale samenwerking tasten we als raad in het duister. Hier was de score vrij gelijkmatig verdeeld, waarbij het vaakst een 7 gegeven werd.

- Bij een 2: "Met name andere samenwerkingsverbanden dan de GR'en vragen om extra agendering."
- Bij een 8: "Het is vaak historisch gegroeid."

Stelling 6: Stapeling van losse samenwerkingsverbanden in een regio is niet goed voor de integraliteit van bestuur. Hier was de score zeer gelijkmatig verdeeld en er was niet één score die het vaakst gegeven werd.

- ➔ Bij een 8: "Wie is er verantwoordelijk als het fout gaat?"
- ➔ Bij een 9: "Iets van door de bomen het bos niet meer zien."

Ervaringen in landelijk perspectief 2024

De rekenkamer constateert dat de raadsleden in de gemeente Altena niet hele andere ervaringen qua grip op regionale samenwerking hebben dan raadsleden zoals verwoord in het onderzoek Decentraal Bestuur van 2022 (stellingen hierboven). In een interview in Overheidvannu in januari 2024 stelt hoogleraar Geerten Boogaard dat raadsleden niet verweten kunnen worden dat er een democratisch tekort is bij regionale samenwerkingen. En dat het belang bij dergelijke samenwerkingen vooral bij wethouders zit en bij ministeries, en minder bij raadsleden. Hij stelt:

"Bestuurders zitten anders in de wedstrijd dan volksvertegenwoordigers en hebben ook andere mogelijkheden ter beschikking. Bestuurders kunnen de koek groter maken, kunnen de pijn anders verdelen. Volgens hun logica werken al die regionale samenwerkingen goed om hun doelen te behalen, maar dat moet dan wel op afstand van de politiek en dus van gemeenteraadsleden."

"Ministeries hebben er erkend belang bij om een andere regionale indeling te hanteren dan de grenzen van gemeenten, provincies of waterschappen voorschrijven. Zodra er politiek bedreven wordt, krijg je niets meer gedaan, is de gedachte. [...] De wethouder mag lekker zelf uitzoeken hoe hij het uitlegt aan zijn achterban."

Opmerkingen van respondenten in de enquête van de rekenkamer die in dit licht van belangen van bestuurders vs. raadsleden en gemeenten vs ministeries interessant zijn:

"Samenwerkingen zijn ook nodig om de soms grote taken van de gemeente verantwoord uit te kunnen voeren".

"De wethouders die in de besturen van gemeenschappelijke regelingen zitten, hebben een hoofdtaak. En daar moeten ze zich van bewust zijn."

"Zou bij nieuwe GR voor jeugdzorg wel tijdelijk vorm van toezicht door raad goed vinden [...] want grijpt in op sociale structuren."

Want hoewel nogmaals illustratief, niet representatief, geven deze opmerkingen wel aan dat raadsleden zien dat regionale samenwerking kan helpen om doelen te behalen, de wethouders in Altena er redelijk goed in slagen om uit te leggen aan de achterban waarom samenwerking nodig is, en de raad bij een aantal samenwerkingen het college oproept tot extra inspanning om de raad betrokken te houden.

3.3 Invloed: invalshoek enquête/ kenmerken van samenwerkingsverbanden (najaar 2023)

In de enquête die de rekenkamer uitvoerde, werden de regionale samenwerkingsverbanden opgesomd, eerst een aantal GR'en en vervolgens een aantal niet GR'en. Vragen betroffen de bekendheid met de samenwerkingen, de tevredenheid over de informatievoorziening en tevredenheid over de resultaten. Dit vanuit het vertrekpunt dat deze elementen een indicator zijn van de invloed die een raadslid kan/ wil uitoefenen of ervaart.

De rekenkamer ziet als rode draad uit de enquête dat er weinig verschillen bleken tussen de GR'en en andere samenwerkingen, en raadsleden vooral tijdig geïnformeerd of betrokken willen worden wanneer er relevante ontwikkelingen zijn. Ze hebben niet overal grip op, maar hebben die behoefte ook niet als raad.

Kenmerk	Is er een relevant verschil in bekendheid, tevredenheid informatievoorziening, tevredenheid resultaten, gelet op het kenmerk?
GR of informeler	Nee. Raadsleden zijn niet uitgesprokener tevredener over de GR'en met gestructureerde informatievoorziening dan de informelere samenwerkingen.
Overdracht bevoegdheden	Dit blijkt niet uit de enquête.
Raads- of collegeregeling	Niet van toepassing, want alle regelingen zijn collegeregelingen.
Governance (AB/ DB)	Nee, bij alle samenwerkingen zit een collegelid in het AB, DB, raad van advies of raad van toezicht, m.u.v. de Economic Board, hierin blijkt geen verschil.

Kenmerk	Is er een relevant verschil in bekendheid, tevredenheid informatievoorziening, tevredenheid resultaten, gelet op het kenmerk?
Start samenwerking	Ja voor wat betreft de bekendheid, die is groter bij de langer lopende samenwerkingen.
Thema	Ja voor wat betreft bekendheid, vooral bij actuele (of landelijke) ontwikkelingen en samenwerkingen waar raadsleden persoonlijk mee te maken hebben, is die hoger. Geen verschil qua uitvoering of beleid. De meeste samenwerkingen zijn overigens vooral gericht op uitvoering.
Kosten of besparingen	Ja, verschil is dat raadsleden hier beter zicht op hebben bij de GR'en. En dat ze meer informatiebehoefte hebben bij zorgen over de kosten.
Keuzevrijheid	Nee, samenwerking is 'historisch' of de raad volgt het advies van het college of de verplichting vanuit het rijk. Respondenten vragen wel aandacht voor de invloed van Altena t.o.v. andere (grotere) gemeenten bijvoorbeeld bij de SRBT.
Algemeen	Raadsleden geven aan een aantal samenwerkingen en de resultaten daarvan niet te kennen, antwoorden veelal positief over de informatievoorziening van het college ("ik denk niet dat we echt iets missen"), spreken over sommige samenwerkingen zorgen uit (bijv. ROB) en over andere grote tevredenheid over de resultaten ervan (bijv. GGD). De meeste risico's zien raadsleden bij de GR MidZuid, GR GGD, GR West Brabant, GR Nazorg stortplaatsen, Jeugdhulp, Woondeal, SRBT ("er komt een visie die niet vastgesteld wordt, maar wel invloed heeft").

3.4 Invloed: invalshoek presentatie heatmaps (januari 2024)

In de presentatie van de rekenkamer van de tussentijdse resultaten van dit onderzoek, waaronder de heatmaps (paragraaf 1.5), legde de rekenkamer de volgende stellingen voor:

1. Je kan het in toenemende mate niet meer alleen als gemeente, regionale samenwerking levert ons iets op.
3. We doen er goed aan om niet alle samenwerkingen te volgen, maar een beperkt aantal wel goed. (risico-gestuurd).
4. We moeten meer contact zoeken met raadsleden waarmee we samenwerken VS Het college is verantwoordelijk voor de informatievoorziening en raadsleden hoeven hier niet zelf achter aan.

Uit de bespreking kwam naar voren dat de raad ervaart dat regionale samenwerking nodig is om resultaten te behalen op een aantal opgaven. In combinatie met dat een aantal samenwerkingen verplicht is vanuit het rijk, heeft dit tot gevolg dat de samenwerking als een voldongen feit met weinig invloedsmogelijkheden ervaren kan worden door de raad. De raad ziet dat de samenwerking regelmatig op collegeniveau of ambtelijk niveau zichtbaar is, maar minder op raadsniveau. Raadsleden onderschrijven het belang van risico-gestuurd volgen van samenwerkingen; Daar waar er weinig grote veranderingen zijn in de samenwerking, wensen raadsleden minder informatie dan waarbij er veel in ontwikkeling is of waarbij zaken grote maatschappelijke onrust kunnen veroorzaken, nog los van de financiële impact. Meer samenwerking met andere raadsleden en actief zelf informatie ophalen, wordt belangrijker naarmate er meer speelt, en tegelijk beperkt door de beschikbare tijd van raadsleden.

3.5 Invloed: invalshoek impact-analyse (maart 2024)

In de werkbijeenkomst van de gemeenteraad van maart 2024 waarin de impact-analyse gedaan werd (zie paragraaf 2.1), werd de raad meegegeven niet alleen te kijken naar de maatschappelijke en financiële impact, maar ook in hoeverre de raad invloed kon uitoefenen op de samenwerking. Verder werd meegegeven dat niet kiezen voor een 'basispakket' maar kiezen voor een 'pluspakket' met eventuele raadsrapporteurs of een 'risico-pakket' met een eventuele radenadviescommissie, tevens kiezen is voor meer tijdsbesteding door de raad. In de werksessie impact-analyse werden door de raadsleden met veel consensus zeven samenwerkingen voor het pluspakket aangedragen en één voor het risico-pakket, waarmee de verhouding 'basispakket/ méér', ongeveer '80/ 20' is.. Aangegeven werd dat het Klein Slim Groepje de verdere uitwerking op zich neemt.

De rekenkamer constateert hiermee dat op ca. 20% van het totaal aantal samenwerkingen de raad de komende periode méér informatie/ invloed/ instrumenten wenst. Met de kanttekening dat dit een eerste analyse was en de nadere uitwerking nog tot minder plus/ of risicopakketten kan leiden.

4. Kaderstelling en controle door de raad in twee cases

Vraag: Hoe vervult de raad zijn kaderstellende en controlerende taak in een tweetal samenwerkingsverbanden (cases), en hoe faciliteert het college hierin?

Bevinding 4 op hoofdlijnen:

In de casus WBO jeugd is er sprake van een GR in oprichting, een ontwikkeling vanuit een dienstverleningsovereenkomst uit 2015, vooruitlopend op een komende verplichting vanuit het rijk. De raad wordt door het college geïnformeerd, en is op zoek naar extra instrumenten om zijn kaderstellende en controlerende rol te vervullen, zoals het werken met raadsrapporteurs (lokaal) of het instellen van een raadsledenadviescommissie (regionaal).

In de casus RES is er sprake van een samenwerking op basis van een verplichte opgave van het rijk. De regio heeft veel vrijheden om lokale vertaling te maken van de landelijke doelstellingen. Het regiobureau verzorgt informatiebijeenkomsten en voortgangsrapportages, die het college onder de aandacht brengt van de raad. De raad neemt niet heel actief deel aan de bijeenkomsten, maar heeft de couleur locale wel ingebracht via het vaststellen van het zonnekader en middels een motie van de raad over 'geen windmolens'. Voor RES 2.0 worden er meer uitdagingen voor en betrokkenheid van de raden verwacht, omdat de energie-opgave groter is.

4.1 Casusselectie

Bij de casusselectie hanteerde de rekenkamer als criteria: het is een bijzondere samenwerking (niet zijnde een langer lopende GR), er zijn actuele ontwikkelingen, de raad geeft aan het interessant te vinden (mede aan de hand van de enquête). De rekenkamer selecteerde de casus WBO Jeugd; de GR in oprichting, en de casus RES; de verplichte energieopgave van het rijk.

Regionale
Energie
Strategie

Nationaal Programma
Energie
Strategie

4.2 Casus WBO Jeugd

Van Dienstverleningsovereenkomst (incl. gezamenlijke inkoop) naar GR

De Jeugdhulpregio WBO is in 2015 door het rijk aangewezen en heeft nu nog de juridische grondslag van een dienstverleningsovereenkomst met Breda, waarin een regionaal team de inkoop (contractering, contractmanagement) en administratie verzorgt rondom specialistische schaarse zorg. Er zijn momenteel vijf gemeenten betrokken, tot 2021 waren het er twee meer. Daarnaast levert iedere gemeente inzet voor beleidsontwikkeling in het regionaal beleidsteam. Er is ook sprake van samenwerking op bestuurlijk niveau, een regionaal bestuurlijk overleg. Dit is echter een informele samenwerking, dus er is geen algemeen of dagelijks bestuur.

Het gaat om de niet vrij toegankelijke jeugdhulp. Om dit voor iedere gemeente laagdrempelig te maken, wordt dit regionaal ingekocht. De gemeente Altena wil werken vanuit de regiovisie en een strategieplan. Er wordt voorgesorteerd op de afspraken vanuit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (van Rijk, VNG en branchepartijen), met o.a. de inzet van een stevig lokaal team.

Recente ontwikkeling is dat colleges het voornemen hebben uitgesproken om te veranderen naar een GR. Aanleiding hiervoor is de Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd van de VNG en de landelijke Hervormingsagenda Jeugd, waarin gemeenten zichzelf dit als afspraak hebben opgelegd.

Sinds de start van de regionale samenwerking in 2015 zijn verschillende regionale beleidskaders door de raad vastgesteld. In 2022 is als meest recente visie de Regiovisie jeugd door de gemeenteraden van de regio West-Brabant Oost (Altena, Breda, Drimmelen, Oosterhout en Geertruidenberg) vastgesteld. Deze visie vormde het vertrekpunt voor het realiseren van een verandering in de jeugdhulp. Het gaat om de niet vrij toegankelijke jeugdhulp.

De Regiovisie beschrijft de waarden van de vijf gemeenten en de manier waarop de samenwerking wordt vastgelegd. Met de Regiovisie wordt voldaan aan de eerste stap van de Norm voor Opdrachtgeverschap. Omdat de lopende contracten aflopen, is in 2023 onder andere ook begonnen met een aanbestedingstraject van de niet vrij toegankelijke jeugdhulp 2023 en verder. Op basis van de Regiovisie (het fundament) is een Strategieplan opgesteld, dat concreet maakt hoe de visie bereikt moet gaan worden bij de beoogde transformatie in de jeugdhulp. Het Strategieplan werd getoetst bij verschillende stakeholders.

Financiën

Landelijk zijn er nog steeds bezuinigingen op de jeugdzorg die gerealiseerd moeten worden en komt het 'ravijnjaar' 2026 in zicht. Daarnaast spelen de taakstelling van de gemeenteraad voor de periode 2019-2023 vanuit 'rapport Berenschot', de financiële doelstellingen van de Hervormingsagenda Jeugd waar ook de VNG zich aan heeft gecommitteerd en een nog ongewisse koers van een nieuw kabinet op de jeugdzorg. Er zijn daarmee grote financiële onzekerheden. "Enkele jaren geleden waren in de deelnemende gemeenten grote tekorten" geeft een respondent aan.

Er is geen eenduidig antwoord te geven of de samenwerking tot mogelijke besparing leidt. Samenwerking leidt in de uitvoering mogelijk tot efficiencyvoordeel omdat de taken anders op lokaal niveau uitgevoerd zouden moeten worden (met daarmee het in dienst nemen van specifieke expertise, aanschaffen en organiseren van systemen (voor zorgadministratie, contractmanagement, dataverwerking en -analyse) etc. In hoeverre de samenwerking mogelijk tot lagere zorgkosten leidt, is niet onderzocht.

De kosten van de samenwerking⁵ bestaan uit verschillende onderdelen, terug te zien in de begroting en jaarrekening onder taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (NB dit betreft meerdere kostenposten, die niet allemaal van toepassing zijn op deze regionale samenwerking):

- Uitvoering dienstverleningsovereenkomst 2023:	€ 345.386 (werkelijk)
- Uitvoering Crisisinterventieteam jeugd 2023:	€ 156.929 (werkelijk)
- Uitvoering regionaal programma NvO 2023:	€ 248.550 (werkelijk).
(betreft incidentele kosten opzetten programma).	

Daarnaast zijn er kosten voor ambtelijke en bestuurlijke afstemming en samenwerking (hoofdzakelijk kosten voor ureninzet; afspraak is dat Altena ongeveer 18% van de uren vervult).

Voor de Regio WBO als geheel zijn de totale kosten van de samenwerking:

- Uitvoering dienstverleningsovereenkomst 2023:	€ 1.971.204 (werkelijk) ⁶
- Uitvoering regionaal crisisinterventieteam Jeugd 2023:	€ 895.631 (werkelijk)

⁵ Voorlopige cijfers van de (concept)-jaarrekening 2023.

⁶ NB: op basis van dit bedrag is niet het totale werkelijk betaalde bedrag door gemeente Altena te berekenen doordat in de eindafrekening opbrengsten van bijvoorbeeld terugvorderingen op zorgaanbieders n.a.v. rechtmatigheidsonderzoek worden verrekend.

Daarnaast kan voor de samenwerking gekeken worden naar de financiële omvang van de jeugdhulp die in samenwerking georganiseerd wordt via 'Zorg in Natura' (ZIN). Dit zijn kosten die betaald worden aan zorgaanbieders, waarvoor in regionaal verband opdracht wordt gegeven en gecontracteerd wordt. Deze kosten vallen onder de begroting van elke gemeente onder de taakvelden 6.72a t/m 6.74c⁷, met de kanttekening dat jeugdhulp in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB) niet onder de regionale samenwerking valt. In de begroting zijn de kosten op taakveldniveau terug te zien, hieronder vallen zowel de kosten voor ZIN als PGB. Voor de volledige regio ging het in 2023 voorlopig⁸ in totaal om circa € 89 miljoen, waarvan circa € 13 miljoen voor gemeente Altena.

Jeugd centraal

Uitvoering van de Jeugdwet richt zich erop om de jeugdigen centraal te stellen en de hulp efficiënter en effectiever te organiseren. In dat kader wordt gekeken wat lokaal georganiseerd kan worden, zoals de dagbesteding en begeleiding. Er wordt hiertoe onder andere een stevig Lokaal team ingericht.

De gemeenten gaan verder werken met een taakgerichte uitvoeringsvariant, waarvan een kenmerk is het op een andere manier bekostigen (lumpsum), en gaat naar gelang de situatie expertise 'invliegen' in plaats van het stapelen van voorzieningen. De bedoeling is dat met lichte zorg aan de voorkant de zwaardere zorg kan worden voorkomen. De beweging is ook normaliseren, dus minder inzet op probleemgedrag dat behandeld moet worden, maar opvoeders en jeugdigen in eigen omgeving, dus context, thuis of schoolomgeving te helpen om te gaan met hun situatie. Daarnaast is er sprake van een beweging van individualisering naar collectiviteit, bijvoorbeeld via hulp op school. Het is de bedoeling de zorg dicht bij het kind te brengen en te zorgen dat een gezin kan blijven functioneren in zijn eigen omgeving.

De kanteling houdt veel in: andere samenwerking (met het inrichten van lokale teams), andere uitvoeringsvariant, etc. Deze keuze is overigens niet alleen een financiële kwestie, maar ook een capaciteitskwestie (niet elke gemeente kan alle zorg zelf leveren). Er wordt gekozen om in te zetten op strategisch partnerschap met een selecte groep jeugdhulpaanbieders. Deze aanbieders kunnen onderaannemers inzetten om de zorg uit te voeren. Het aantal van circa 250 individuele aanbieders wordt daarmee drastisch (naar circa 7 of 8 aanbieders) teruggebracht.

GR en collegeregeling

De samenwerking in de Jeugdzorg, die -zoals aangegeven- nu de vorm heeft van een DVO, wordt in 2026 omgezet. Zoals het er nu (maart 2024) uitziet zal er een GR worden opgezet. Dit vloeit mede voort uit de sturende beweging die het Rijk en de VNG inzetten naar regionale samenwerking in de vorm van een GR (op basis van de Norm voor Opdrachtgeverschap en de Hervormingsagenda Jeugd).

Een van de mogelijkheden is een GR met collegeregeling, waarvan het nu nog onduidelijk is welke bevoegdheden worden overgedragen, er is bijvoorbeeld nog geen beslissing genomen over hoe beleidsrijk/ beleidsarm de samenwerking gaat zijn.

⁷ Taakveld: 6.72a Jeugdhulp begeleiding Taakveld: 6.72b Jeugdhulp behandeling Taakveld: 6.72c Jeugdhulp dagbesteding Taakveld: 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig Taakveld: 6.73a Pleegzorg Taakveld: 6.73b Gezinsgericht Kosten voor Jeugdhulp met verblijf (inclusief behandeling) Taakveld: 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig Taakveld: 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf Taakveld: 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf

⁸ Voorlopige eindstand: de eindafrekening met zorgaanbieders gebeurt op basis van accountantsverklaringen of productieverklaringen, deze is nog niet volledig afgerond.

Uitgaande van een collegeregeling, geldt dat het college beslist tot het treffen van de GR, maar dat de raad dan wel eerst toestemming moet hebben verleend. De raad kan de samenwerking dus wel blokkeren, maar kan de samenwerking in dat geval niet initiëren of amenderen. Wel kan de raad via een motie het college verzoeken een wijziging te bewerkstelligen. Het college is op grond van de Wgr bevoegd een AB-lid aan te wijzen en het door hem aangewezen lid van het AB ontslag te verlenen. Bij een collegeregeling geldt verder dat een lid van het algemeen bestuur verantwoording schuldig is aan het college dat hem heeft aangewezen, maar ook aan de gemeenteraad van zijn gemeente. Er is dan dus sprake van dubbele verantwoording. Dit geldt ook voor de inlichtingenplicht die dus jegens het college en de raad geldt ("ongevraagd alle inlichtingen verstrekken die nodig is voor de uitoefening van de taken van raad en college"). De informatieplicht is dus niet beperkt tot te nemen of genomen besluiten. In de GR moet worden vastgelegd op welke wijze de inlichtingen worden verstrekt.

Betrokkenheid van de raad

De gemeenteraad is diverse keren betrokken en geïnformeerd sinds het ontstaan van de jeugdhulpregio in 2015. Dit middels vaststelling van regionale beleidskaders, raadsinformatiebrieven, bijeenkomsten en via Altenarondes en -tafels. Hieronder zijn enkele belangrijke recentere data weergegeven:

Tijd	Activiteit
Apr 2022	Het college heeft in april 2022 een raadsvoorstel aangeboden ter vaststelling van de visie en een raadsinformatiebrieven over de inkoopstrategie, waarin de visie is vertaald naar een concrete inkoopopdracht.
Mei 2022	Tijdens de Altenatafel van 17 mei werd aangegeven dat de colleges van de vijf gemeenten meer tijd nemen voor het inkoopproces.
Sep 2022	De regiovisie Regio WBO door de vijf gemeenteraden vastgesteld. Dit vormt het kader om samen met alle partners verandering in de jeugdhulp voor elkaar te krijgen. Welke verandering de gemeente wil zien, is in de visie beschreven in zes ontwikkelopgaven en acht leidende principes. Het geeft de koers en richting van de verandering (de stip op de horizon).
Okt 2022	De raad van Altena heeft tijdens de Altenatafel van 11 oktober 2022 wensen en bedenkingen gegeven op de eerder door het college vastgestelde inkoopstrategie.
Nov 2022	De gemeenteraad wordt per RIB geïnformeerd over de geactualiseerde aanpak op basis van de vastgestelde Regiovisie van Regio WBO.
Mrt 2023	De gemeenteraden zijn via een regionale informatiebijeenkomst verder geïnformeerd over het strategieplan.
Sep 2023	De raad heeft <u>wensen en bedenkingen over het strategieplan meegegeven</u> , dat onderdeel is van de Regiovisie Jeugdhulpregio West-Brabant Oost en aangeeft op welke manier Altena met de regio komt tot de juiste en de beste hulp voor de jeugdige, zo thuis mogelijk.
Na sep 2023	Governance traject wordt doorlopen. Op basis van de koers van 5 september 2023 is aan de slag gegaan met de opgaven rondom de uitvoeringsagenda en de contractering /inkoop voor 2025-2030. <u>In november 2023 is gebleken</u> dat er meer uitwerking, verdieping en toetsing met de maatschappelijke partners nodig is. Vanuit die overweging heeft het college besloten daar meer tijd voor te nemen. De oorspronkelijke planning voor de contractering van jeugdhulp is daarmee verschoven in de tijd.
Mrt 2024	In de (lokale) werksessie Impactanalyse geven raadsleden aan dat zij de WBO jeugd classificeren als 'hoog financieel risico én hoog maatschappelijk risico' en daarmee deze aanmerken voor het risicopakket (o.a. werken met raadsrapporteurs).
Mrt 2024 *	Verwachting: Plan aanbieden wanneer de raden hun zienswijzen kunnen geven op de college GR.

Mei 2024 *	Verwachting: Proces verder uitlijnen, binnen Altena wordt overwogen bij deze nieuwe GR een raadsledenadviescommissie in te stellen zodat de raden samen via dat gremium de gezamenlijke lijn kunnen vaststellen. Als het een collegeregelings wordt, dan is er geen overdracht van bevoegdheden, de raden hoeven deze dan niet vast te stellen.
-------------------	---

In de enquête van de rekenkamer werd de WBO jeugd vaak genoemd als meest tevreden over de informatievoorziening van het college, en ook als één waar zij de meeste risico's zagen. De rekenkamer constateert dat raadsleden zoeken naar instrumenten om invloed uit te kunnen oefenen op regionale samenwerking rondom jeugdhulp en daarmee deze GR in oprichting, zoals het werken met raadsrapporteurs (zoals de gemeenteraad van Etten-Leur bijvoorbeeld doet) en het instellen van een regionale raadsledenadviescommissie (is mogelijk wanneer alle raden dit wensen).

4.3 Casus RES

Deelnemers en bijdrage Altena

Deze samenwerking is een programma dat vanuit het rijk is opgelegd. Het rijk heeft 30 energieregio's vastgesteld, voor Altena is dit op het niveau van West-Brabant (los van de GR RWB). Het leidt niet tot wijzigingen in de bestaande taken en bevoegdheden van overheden. Deelnemers zijn 16 gemeenten, 2 waterschappen, de provincie, en netbeheerder Enexis.

"Binnen de regio West-Brabant zijn er verschillen in de grote steden en het platteland, en hebben diverse gemeenten hun eigen aandachtsgebieden. We kijken vaak ook over de grens van de regio, bijvoorbeeld in afstemming met Tilburg (SRBT) en Antwerpen." - *respondent in interview.*

In 2020 is de RES 1.0 gestart, vastgesteld door alle deelnemers. Er wordt momenteel (2024) gewerkt aan de RES 2.0. Doel van het programma is gezamenlijk manieren vinden om energie te besparen en schonere energie op te wekken. De opgave voor RES 2.0 is groter dan voor RES 1.0.

De bijdrage van Altena aan de organisatie van het programma is € 6.000,- per jaar, op basis van een verdeelsleutel. Een wethouder van Altena zit in de stuurgroep, en Altena is middels drie ambtenaren vertegenwoordigd in alle werkgroepen en actietafels.

Tijdslijn informatievoorziening, keuzes en invloed van de raad

Tijd	Activiteit
Mrt 2019	Presentatie Altena Energiestrategie 2019-2046, hierin verwijzing naar RES2030 ('RES 1.0').
Jul 2019	Raadsinfobrief Relatie Omgevingsvisie en RES2030 (RES 1.0).
Jul 2019	Aanbod lokale toelichting RES 1.0, Altena heeft hier gebruik van gemaakt. Ook is er een 'warmtegame' gespeeld (ambtelijk, stuurgroep, beperkt door raad).
Okt 2019	Regionale raadsbijeenkomst RES 1.0, raad kan input meegeven.
Jan 2020	Regionale raadsbijeenkomst RES 1.0, raad kan input meegeven.
2020	Raadsvoorstel concept RES (RES 0.5).
Jan 2021	Raadsvoorstel vaststelling RES 1.0. Incl. reactie stuurgroep op inwonersconsultatie, werkateliers en klankbordgroep.
Feb 2021	Webinars RES (1 voor stakeholders, 1 voor raadsleden).
Mrt 2023	Oproep op website RES: Bijeenkomst regionaal ontwikkelfonds FRES, veelal ambtelijke deelname. Altena heeft geen projecten opgestart met financiering vanuit het FRES.
Jul 2023	1 ^e Voortgangsrapportage RES (in principe 2-jaarlijks), ter info aan raad, raad heeft geen schriftelijke vragen gesteld.
Aug 2023	Enexis praat raad bij over netwerkcongestie/ transportschaarste.
Nov 2023	Oproep op website RES: Energiecongres in Utrecht, veelal ambtelijke deelname.
Dec 2023	Webinar RES met kernboodschappen veranderingen, beperkt aantal vragen.

Jan 2024	Oproep op website RES: Energiecongres in Breda, veelal ambtelijke deelname.
Mei 2024*	Verwachting: Regionale bijeenkomst RES 2.0.
Okt 2024*	Verwachting: Regionale bijeenkomst RES 2.0.
Feb 2025*	Verwachting: RES 2.0 vaststelling door deelnemers (incl. consultaties zoals bij 1.0)

Diverse respondenten geven aan dat de animo voor de regionale bijeenkomsten voor RES 1.0 beperkt was, dat de afstand als drempel werd ervaren. Respondenten in Altena geven aan dat het zou helpen als de bijeenkomsten in kleinere clusters dichterbij worden georganiseerd en er tevens digitale bijeenkomsten zouden zijn. De raad heeft de RES 1.0 vastgesteld, ook het lokale zonnepark met randvoorwaarden (uitsluiting van bepaalde gebieden), maar wanneer projecten op een specifieke locatie voorgesteld worden, dan pas gaat echt leven, geven respondenten aan. Het wordt dan niet alleen een ruimtelijke afweging maar ook een sociale.

Over de invloed van de raad:

- "Met de RES binden we ons lokaal aan afspraken die regionaal worden gemaakt. Tast dit onze lokale autonomie niet aan? Het klopt dat we regionale afspraken maken. De gemeentelijke autonomie blijft echter in stand. De RES stelt zoekgebieden vast en een uitvoeringsprogramma. Behalve dat deze door elke raad afzonderlijk moeten worden vastgesteld, geldt ook dat de RES geen ruimtelijk bindende kracht heeft." – *raadsvoorstel vaststelling RES 1.0 - januari 2021*
- "Doelstelling bij het proces RES 2.0 is om de raad beter in positie te brengen. Niet alleen regionale bijeenkomsten waar raadsleden (vrijblijvend?) input mogen geven, maar lokaal de raad besluiten laten nemen over uitgangspunten van de RES 2.0 en de definitieve RES 2.0" – *respondent in interview*
- "O.a. de griffiers van Altena en Etten-Leur zijn een comité gestart waarin de betrokkenheid van de raden bij RES 2.0 verder voorbereid wordt." – *respondent in interview*
- "Altena mag trots zijn op de grote betrokkenheid van de griffie/ raad, en de ambtelijke deelname in de werkgroepen, en ook de bestuurlijke contacten zijn goed. Altena is bijzonder met de 'geen windmolens' politiek, maar wel 1 van de 4 gemeenten die zich inzet voor groen gas." – *respondent in interview*

Resultaten RES 1.0

In de voortgangsrapportage RES 1.0 van half 2023 staat dat West-Brabant op koers ligt om de doelen te halen en dat de opwekking van duurzame energie goed verloopt, duurzame warmte minder ver. Respondenten geven aan dat de projecten in Altena redelijk op gang zijn, de opwekking nog iets achter. Altena heeft de politieke keuze gemaakt om niet in te zetten op windenergie, maar wel op 'zon-op-veld'. Een voorbeeld is dat het waterschap op oude waterzuiveringen zonnenvelden heeft gerealiseerd en er is ook een zonnenveld langs de A27 gerealiseerd. 'Zon-op-dak' is lastiger te realiseren, in verband met de netwerkcongestie zijn ondernemers/ dakeigenaren hier niet enthousiast over (risico wel investering, geen aansluiting).

In de enquête die de rekenkamer uitvoerde, werd RES als één van de meest bekende niet- GR samenwerkingen, en degene waar raadsleden veelal tevreden waren met de resultaten ervan.

Uitdaging RES 2.0

Respondenten verwachten een uitdaging om in RES 2.0 om meer op zoek te gaan naar clustering van projecten, naar locaties in het hele gebied die het meest geschikt zijn, in plaats van losse plukjes per gemeente. Er zal in RES 2.0 gewerkt worden met vijf werkgebieden, waarvan Altena er één is (groen gas en opwek), en bijvoorbeeld de gemeenten op de zuidelijke zandgronden (geen warmtenet) een ander. De opgave is groter, en respondenten verwachten dat er meer moties en amendementen volgen wanneer de RES 2.0 ter besluitvorming wordt ingebracht.

RES in andere gemeenten

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) deed in 2021 onderzoek naar de RES in de regio Zuid-Holland en publiceerde de resultaten in 'Legitimiteit gezocht'. In dit onderzoek werd gesteld dat het proces veel overeenkomsten vertoont met GR-samenwerkingen, en dat er bewust veel vrijheid is gelaten aan de deelnemers om hun lokale doelstellingen en maatregelen te bepalen. Uit het onderzoek bleken grote verschillen in tevredenheid tussen de verschillende deelnemers, en er wordt gesteld dat het een uitdaging kan worden voor volksvertegenwoordigers om zich niet te verschuilen achter gebrek aan grip op kaderstelling, wanneer de uitvoering zo concreet wordt dat het direct impact gaat hebben op de inwoners.

III. BIJLAGEN

III.I Respondenten

Naam	Functie	Datum
<i>Startgesprek:</i> E. Lichtenberg, met; R. Van Wuijtswinkel, met; H. Peet.	Burgemeester; Gemeentesecretaris; Griffier.	28 juni 2023
<i>Enquête:</i> Diversen anoniem.	(Burger) raadsleden.	sep/okt 2023
<i>Interviews algemeen:</i> H. Peet.	Griffier.	22 nov 2023, 17 jan 2024
<i>Interviews algemeen:</i> Y. Stuij, met; F. Groenenberg.	Beleidsadviseur regionale samenwerking; Beleidsadviseur GR'en.	24 nov 2023, 12 jan 2024
<i>Altenatafel, reactie stellingen:</i> Diverse deelnemers Altena	Raadsleden, Burgemeester als portefeuillehouder regionale samenwerking.	30 jan 2024
<i>Interviews Casus RES:</i> M. Roza, met; F. van der Wal. J. de Beer.	Beleidsmedewerker oa RES (Altena); Raadsadviseur Ruimte (Altena). Coördinator RES (Waterschap Brabantse Delta).	23 feb 2024 14 mrt 2024
<i>Casus WBO Jeugd:</i> W. Heeg; met R. Dollekens. M. Freijters; met H. Peet. L. van 't Ende (schriftelijk)	Directeur sociaal domein a.i.; Teammanager voorveld (sociaal domein). Beleidsmedewerker jeugd; Griffier. Beleidsmedewerker jeugd.	27 febr 2024 12 mrt 2024 23 apr 2024
<i>Interview cases en algemeen (extern)</i> W. Voeten.	Griffier Etten-Leur.	20 mrt 2024
<i>Bijwonen raadswerksessie impactanalyse</i> Diverse deelnemers Altena olv griffie.	Raadsleden, portefeuillehouders, ambtelijke ondersteuning.	19 mrt 2024

III.II Documentenlijst

Titel	Auteur	Datum
Grip op regionale samenwerking, Handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers	SDU	2015
Position papers Brabants verstedelijkingsbeleid	Provincie Brabant (oa. Prof. Tordoir opgenomen)	2015
Nota Verbonden partijen 2015 e.v.	Gemeente Altena	2015
Nota Risicomanagement Altena 2019 e.v.	Gemeente Altena	01-2019
Presentatie Altena Energiestrategie 2019-2046	Gemeente Altena	03-2019
Raadsinformatiebrief Relatie omgevingsvisie en RES 2030	Gemeente Altena	07-2019
Raadsvoorstel concept RES (RES 0.5)	Gemeente Altena	2020
Presentatie voor Baronie gemeenten: Ruimtelijke samenhang in de Baronie (onderzoek 2011-2018)	Atelier Tordoir	2020
Evaluatieverslag kaderstellende spelregels Verbonden partijen	Gemeenteraden West- Brabant	07-2020
Raadsvoorstel RES 1.0	Gemeente Altena	01-2021
Legitimiteit gezocht: Dilemma's van democratische afstand en nabijheid in het RES-proces	NSOB	03-2021
Regionale investeringsagenda (RIA) regio Breda	10 gemeenten (Baronie)	04-2021

Raadsbesluit verlenging nota Verbonden partijen	Gemeente Altena	06-2021
Memo griffie over besluitvorming jeugdzorgregio	Gemeente Altena	02-2022
Raadsinformatiebrief en raadsvoorstel Inkoopstrategie jeugd	Gemeente Altena	02 en 04-2022
Rapport Regionale samenwerking en gemeenteraden	St. Decentraal Bestuur	09-2022
Begroting 2023	Gemeente Altena	11-2022
Raadinformatiebrief Geactualiseerde aanpak programma NvO jeugd	Gemeente Altena	11-2022
Jaarrekeningen 2022, incl. raadsvoorstellen	GR'en Altena	2022
Begrotingen 2023, incl. raadsvoorstellen	GR'en Altena	2022
Onderzoek regionale samenwerking en gemeenteraden	Decentraal Bestuur	2023
Foto governance regionale samenwerking (over structuur en actieprogramma RWB)	Gemeente Altena, Breda	01-2023
Raadsinformatiebrief Woondeal SRBT	Gemeente Altena	03-2023
Raadsinformatiebrief consultatiefase strategieplan regiovisie jeugd	Gemeente Altena	03-2023
Raadsinformatiebrief Proces samenwerking SRBT	Gemeente Altena	04-2023
Raadsvoorstel Zienswijzen concept-begroting GR'en 2024 en bijbehorende stukken	Gemeente Altena	06-2023
Jaarrekening 2022	Gemeente Altena	06-2023
Hervormingsagenda jeugd 2023-2028	Rijksoverheid	06-2023
1 ^e Voortgangsrapportage RES	RES stuurgroep	07-2023
Concept-nota Verbonden partijen West-Brabant 2023	West-Brabant	07-2023
Raadsinformatiebrief wensen en bedenkingen strategie implementatie regiovisie jeugd	Gemeente Altena	08-2023
Raadsinformatiebrief Strategieplan jeugd WBO	Gemeente Altena	09-2023
Raadsinformatiebrief Ontwikkelstrategie SRBT	Gemeente Altena	09-2023
Verstedelijkingsstrategie 2040	Provincie Brabant	10-2023
Raadsinformatiebrief Uitvoeringsagenda Jeugd WBO	Gemeente Altena	11-2023
Begroting 2024	Gemeente Altena	11-2023
Raadsinformatiebrief Strategische agenda RWB en actieprogramma 2024-2028	Gemeente Altena	12-2023
Herijkte nota Verbonden partijen en overige samenwerking West-Brabant 2024- 2028, incl. aanbiedingsbrief, infographic, zienswijzen en reacties op zienswijzen (concept juli 2023)	West-Brabant	02-2024
Artikel 'Wil je een echte regionale identiteit hebben, dan moet je regionale verkiezingen uitschrijven'	Geerten Boogaard in interview Overheidvannu	03-2024
Stukken behorende bij raadswerksessie impact- analyse regionale samenwerking	Gemeente Altena	03-2024
Raadsvoorstellen en behandelingen bij bovengenoemde stukken (indien van toepassing)	Gemeente Altena	div
<i>Samenwerkingsverbanden (in volgorde van bijlage III.III), geraadpleegd tijdens onderzoeksperiode, NAAST de informatie op de site van gemeentealtena.nl en altena.raadsinformatie.nl. Onder andere:</i>		
Dongemondgemeenten (o.a.)	_ Dongemondgemeenten tekenen zorgcontract Altena.net (2014) _ Overeenkomst maatwerkvoorziening Wmo begeleiding (2019)	
Gr WAVA/ Midzuid	Midzuid.nl	
ADG-gemeenten	_ Altena sluit nieuwe overeenkomst voor huishoudelijke ondersteuning hetkontakt.nl (2020)	
Jeugdhulp regio West-Brabant Oost	Regiowbo.nl	
GR/ Centrumregeling Beschermd Wonen	_ Beschermd wonen wordt vanaf 1 januari 2022 taak van elke gemeente Nieuwsbericht Rijksoverheid.nl (2020)	

Centrumregeling Maatschappelijke opvang en OGGZ	_ Samenwerkende organisaties zetten zich in voor mensen in 'kwetsbare posities' Altena.net (2023)
GR Veilig Thuis West-Brabant (incl. Meldpunt Crisiszorg en GIA)	_ Veiligthuis.nl _ Meldpuntcrisiszorgwestbrabant.nl _ Meldpunt Crisiszorg - GGD West-Brabant (ggdwb.nl) _ Subsidie Geweld in afhankelijkheidsrelaties Gemeente Breda
GR GGD West-Brabant (incl jeugdzorg)	_ Ggdwb.nl _ Rijksoverheid.nl (GALA)
GR Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant	Rblwest-brabant.nl
Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Brabant	Zorgenveiligheidshuizen.nl
GR Regio West Brabant (RWB)	West-brabant.eu
Triple Helix, met o.a. de Economic Board voor de koers (EBWB) en REWIN voor de uitvoering	_ Ebwb.nl _ Rewin.nl
Werkendam Maritime Industries (WMI)	Werkendammaritimienindustries.nl
Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)	_ Regionaal bedrijventerrein Kop van Brabant Altena.net (2014) _ Bedrijventerrein Giessen kan weer groeien Altena.net (2020)
Passend onderwijs	samenwerkingsverbandlha.nl
Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT)	_ regio-hartvanbrabant.nl/programmas-projecten/fysiek-domein/integraal/stedelijke-regio-breda-tilburg/ _ west-brabant.eu/onderwerp/stedelijke-regio-breda-tilburg-srbt _ gebiedsontwikkeling.nu
Woondeal	_ SRBT Woondeal 2022- 2030 (2023) _ Brabant.nl
Novex	denationaleomgevingsvisie.nl/novex/
Samenwerking de Baronie (smal)	Gemeentealtena.nl/opvang/samenwerking-baronie.nl
Samenwerking de Baronie (breed)	_ Atelier Tordoir (2020) _ Regionale investeringsagenda (RIA) regio Breda (2021)
Regionale Energie Strategie (RES)	Regionale-energiestrategie.nl
Groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA)	Ggagroenblauw.nl
Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Brabants (BPLG)	_ Ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied Rapport Rijksoverheid.nl _ Brabant.nl
De Biesbosch samenwerking	_ Np-debiesbosch.nl _ Beleefdebiesbosch.nl
GR Streekarchief	Salha.nl
GR Nazorg gesloten stortplaatsen (en interprovinciale werkgroep nazorg)	Nazorgstortplaatsen.nl
GR Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)	Svhw.nl
GR RAV Brabant Midden-West-Noord	Ravbrabantmwn.nl
GR Veiligheidsregio MWB Brandweer	Vrmwb.nl
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	Omwbnl
Stichting Bergsche Maasveren	Berschemaasveren.nl
Riveer	Riveer.nl
Veer Kop van t land	Beleefdebiesbosch.nl

Karel (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)	Wijzinkarel.nl
N.V. Bank Nederlandse Gemeente (BNG)	Bngbank.nl
N.V. Brabant Water	Brabantwater.nl
Vestingdriehoek	Vestingdriehoek.nl
Pact van Loevestein	Partners.hollandsewaterlinies.nl
Molensichting Land van Heusden en Altena	Molensheusdenenaltena.nl

III.III Samenwerkingsverbanden van Altena

In deze bijlage zijn de regionale bestuurlijke samenwerkingen waarin Altena participeert (GR-en en andere verbanden), opgenomen, en omschreven via een aantal kenmerken, waaronder de inhoudelijke thema's. De rekenkamer heeft deze samenwerkingsverbanden naar Thema's geclusterd in de volgorde, en steeds na een cluster aangeven welke opvallendheden zij constateert qua thema en geografisch gebied.

Noot, daar waar er 16 gemeenten staat, betreft dit steeds: Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.

Samenwerkings- verband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
↓ Thema Zorg (Jeugd, Wmo, Participatie) ↓					
Samenwerking Dongemond gemeenten	4 (=Altena, Drimmelen, Geertruidenberg, Oosterhout)	OVK's	Vóór herindeling.	Zorg (wmo begeleiding), Inburgering, Ondernijning	Inkoop oa 2014, ondermijning 2016, open house aanbesteding 2019, (lokale) beleidsregels wmo Altena 2022 ev
GR WAVA met uitvoeringsorganisatie B.V. MidZuid incl. WSP MidZuid	4 (als Dongemond)	GR, OVK	Vóór herindeling.	Participatie	Inburgering via Dongemond gem. Een wethouder van Altena als bestuursvoorzitter.
ADG-gemeenten	3 (als Dongemond minus Oosterhout)	OVK's	Vóór herindeling. Zorg (HO) 2021	Zorg (huishoudelijke ondersteuning)	In 2020 'de bedoeling dat samenwerking tussen deze 3 gemeenten wordt uitgebreid in de zorgketen'.
Jeugdhulp regio West-Brabant-Oost	5 (als Dongemond plus Breda)	DVO, ontwikkeling naar GR	2015: DVO NIEUW: GR in ontwikkeling	Zorg (jeugdhulp)	GR in oprichting, met minder gemeenten dan in oorspronkelijke DVO.
GR/ Centrumregeling Beschermd Wonen	8 (als Dongemond, plus Breda, Etten-Leur, Moerdijk en Zundert)	Centrumregeling ('GR-light') taken via mandaat	Vóór herindeling. 2022 t/m 2025 met verlengingsoptie 2 jaar, doordecentralisatie per 2024	Zorg (BW, MO)	Vanuit Rijk verplichte centrumregeling, doordecentralisatie BW per 2024.
Centrumregeling Maatschappelijk	8 (als Dongemond,	Centrumregeling ('GR-light')	Vóór herindeling, nieuw	Zorg (MO, OGGZ)	Gemeenten in regio willen meer gezamenlijke

Samenwerkingsverband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
e opvang en OGGZ	plus Breda, Etten-Leur, Moerdijk en Zundert)	taken via mandaat	beleidskader 2023		verantwoordelijkheid nemen. In 2023 ook convenant Thuis in de Wijk getekend door gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders.
GR Veilig Thuis West-Brabant (incl. Meldpunt Crisiszorg en GIA)	16 (samenw met oa AMHK, raad kindbescherming)	GR	Vóór herindeling, miv 2019 en 2020 mutaties in Meldpunt, 2022-2025 regionaal beleidskader GIA en Meldpunt crisiszorg.	Zorg	Sinds eind 2019 is het meldpunt van GGD naar Veilig Thuis gegaan, en vanaf maart 2020 open voor alle inwoners en professionals regio WB. Voor GIA (Geweld In Afhankelijkheidsrelaties) werd een subsidieregeling voor 2022-2025 ingesteld.
GR GGD West-Brabant (incl jeugdzorg)	16	GR	Vóór herindeling	Gezondheid	Ook toezichthouder zorg wmo begeleiding.
GR Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant	16	GR	Vóór herindeling	Gezondheid, Onderwijs	
Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Brabant	7 (als Dongemond plus Breda, Etten-Leur en Zundert	Geen, is netwerk	Vóór herindeling	Zorg, justitie	1 van de 33 ZVH's in Nederland.
↓ Thema Economie, Onderwijs en Vestigingsklimaat ↓					
GR Regio West Brabant (RWB)	16	GR	Vóór herindeling. Actieprogramma 2019-2023 Nieuw per april 2024: 2024-2028.	Vestigingsklimaat (economie, arbeidsmarkt, mobiliteit, ruimte)	Deelnemende gemeenten participeren ook in SRBT, samen met gemeenten GR Regio Hart van Brabant (gebied Tilburg)
Triple Helix, met o.a. de Economic Board voor de koers (EBWB) en REWIN voor de uitvoering	16 van RWB, bedrijfsleven en onderwijs	Programma's en projecten (en subsidies)	Vóór herindeling. Nieuwe economische agenda 2023-2026	Economie, onderwijs	In 2018 raad commissarissen REWIN niet meer met álle wethouders EZ. Geen deelname bestuurders Altena in AB/ DB/ RvT Economic Board.
Werkendam Maritime Industries (WMI)	Voor campus WMI ook steun van Altena en provincie	Altena investeert in menskracht, haalbaarheidsstudie en onderzoek	Voor herindeling. 2023 campus	Onderwijs, economie, vestigingsklimaat	WMI heeft eigen campus opgericht in haven Werkendam. Steun Altena in bestuursakkoord. Niet meegenomen in heatmaps, is niet bestuurlijk.

Samenwerkingsverband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
		toekomstige huisvesting.			
Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)	Altena	Ontwikkelmaatschappij?	Vóór herindeling	Economie, vestigingsklimaat	Ontwikkeling Kop van Brabant Werkendam. Discussies over ontsluiting bedrijventerrein Giessen. Wordt nagedacht over nieuwe juridische vorm (directeur ROB in ambtelijke dienst). Niet meegenomen in heatmaps, is geen regio meer (want 1 gemeente).
Passend onderwijs (PO LHA)	Regio Langstraat, Heusden en Altena	Samenwerkingsverband incl directeur en staf	?	Onderwijs	PO LHA is opgericht door de besturen van 50 scholen in de regio gemeenten Waalwijk, Loon op Zand, Heusden en Altena. Deze is niet meegenomen in de heatmaps want na de ambtelijke reactie op het rekenkamerrapport boven gekomen, en in ogen van de rekenkamer primair een samenwerkingsverband tussen schoolbesturen, hoewel er ambtelijk aangegeven wordt dat er ook samenwerking op collegeniveau plaatsvindt.
↓ Thema Wonen/ Ruimtelijke ordening ↓					
Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT)	19, ook provincie en 4 waterschappen, rijk (Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand,	Informele samenwerking.	Vóór herindeling. Verstedelijkingsstrategie 2022	Ruimtelijke ordening, wonen	Geografisch een combi van GR HvB (Tilburg) en ontwikkeling Baronie (Breda). SRBT is onderwerp op GR HvB- overlegtafel. Baronie heeft dit nog niet. Wel zit een aantal van deze gemeenten in de GR RWB. Ook BPLG wordt hierin afgestemd.

Samenwerkingsverband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
	Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Tilburg, Waalwijk en Zundert).				
Woondeal	19 (als SRBT), provincie, coöperaties, rijk	Inspanningsverplichting ondertekend door provincie en rijk	2022-2030 in 2023 gesloten	Ruimtelijke ordening, wonen	Via SRBT. Rijk -> provincie -> regio. Opgelegd/vertrouwelijk.
Novex	Zie SRBT, Stedelijk Brabant (raakt grondgebied Altena minder)	Programma vanuit rijk	2022 startpakket Rijk aan provincies, okt 2023 afspraken in Ruimtelijk arrangement	Ruimtelijke ordening, wonen	Valt deels binnen SRBT-gebied. 16 Novexgebieden in NL. Niet meegenomen in heatmaps want raakt Altena niet direct.
Samenwerking de Baronie (smal)	7 (als Dongemond, plus Breda, Etten-Leur en Zundert)	Taakstelling Rijk	2022	Wonen, vluchtelingen	Taakstelling Rijk opvang vluchtelingen.
Samenwerking de Baronie (breed)	10 (als Baronie smal plus Baarle- Nassau, Alphen- Chaam, Moerdijk)	Nog geen, informeel, vooral op bestuurlijk niveau	NIEUW: In ontwikkeling	Nog dynamisch	Light SRBT/ tegenhanger HvB (Tilburg): Baronie (Breda). Samenhang met de focus op minder actiepunten van RWB. Ook griffiers gaan hier platform in opzetten/ dynamisch.
↓ Thema Natuur, Landbouw en Energie ↓					
Regionale Energie Strategie (RES)	16 (als GR WB), provincie, 2 waterschappen, enexis	Programma vanuit het rijk, projecten	RES 1.0 2020, RES 2.0 2022/ 2023	Energie	Vanuit Rijk verplicht
Groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA)	56 (via VBG), ook provincie, 4 waterschappen, 4 andere organisaties (zoals Staatsbosbeheer)	Gebieden met projecten (subsidies), besluiten via bestuurders uitvoerende organisaties	2021	Natuur, landbouw	Geeft input voor NPLG en BPLG. Altena 1 van de 17 gebieden: 'polder van de toekomst'. Waterschap sloot aan bij onderzoek Altena HAS Green Academy. Er loopt in Altena ook het gebiedsproces GGA Biesbosch e.o.
Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Brabants (BPLG)	56, provincie, waterschappen, rijk	Pakket met richtinggevende doelen	2023	Natuur, landbouw	Zie GGA.

Samenwerkingsverband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
De Biesbosch samenwerking	3 (Altena, Drimmelen, Dordrecht), RWS, Evides, Staatsbosbeheer	Samenwerkingsconvenant	2022 Veiligheidsplan	Natuur	Optreden tegen overtredingen en milieucriminaliteit.
↓ Thema's met een specifiek uitvoeringskarakter ↓					
GR Streekarchief	3 (Altena, Heusden, Waalwijk), waterschap	GR	Vóór herindeling	Archief	
GR Nazorg gesloten stortplaatsen (en interprovinciale werkgroep nazorg)	10 (= als Baronie breed)	GR	Vóór herindeling	Milieu	Op dit punt dus al een oude samenwerking op geografisch gebied Baronie, waar de bestuurlijke samenwerking in ontwikkeling is op bredere thema's.
GR Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)	12 (Altena met gemeenten in Zuid-Holland), waterschap, reg. afvalstoffendienst	GR	Vóór herindeling	WOZ	Voert heffingen uit. Compleet ander geografisch gebied dan de andere samenwerkingen.
GR RAV Brabant Midden-West-Noord	40	GR	Vóór herindeling	Veiligheid/Ambulance	
GR Veiligheidsregio MWB Brandweer	24, HGOR, brandweer, politie	GR	Vóór herindeling	Veiligheid/Brandweer	1 gemeente minder dan omgevingsdienst (Heusden)
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	25 (als Brandweer plus Heusden), provincie	GR	Vóór herindeling	Veiligheid/Milieu/	Vergunning, toezicht, handhaving milieu: veiligheid, luchtkwaliteit, geluid, energie, afval, asbest en bodem
Stichting Bergsche Maasveren	Altena, Waalwijk, Heusden, Zaltbommel	Stichting	Vóór herindeling, per 2024 tarifiering ingevoerd	Vervoer	3 veer verbindingen.
Riveer	Altena, Gorinchem (11 bestemmingen in drie provincies)	Consessies	Vóór herindeling	Vervoer	Okt 23 Altena en Dordrecht verzoek bij Gorinchem voor onderzoek veer Kop van t land te voegen bij Riveer. Uitvoering ligt bij Gorinchem, daarom niet alle 11 bestemmingen

Samenwerkings- verband	Aantal gemeenten	Juridische basis	Sinds wanneer	Thema's	Bijzonderheid
					opgenomen in dit overzicht en heatmap
Veer Kop van t land	Altena, Dordrecht	Consessies	Vóór herindeling	Vervoer	Zie Riveer.
↓ Overige thema's ↓					
Karel (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)	21 deelnemers (gemeenten of GR's, ook buiten WB)	Stichting	Vóór herindeling	Inkoop en contractmanag ement	Altena in Dagelijks bestuur. Soort uitvoeringsorganisatie voor aanbestedingen van o.a. GR West-Brabant.
N.V. Bank Nederlandse Gemeente (BNG)	alle	N.V.	Vóór herindeling	Bankieren	
N.V. Brabant Water	49, provincie	N.V.	Vóór herindeling	Drinkwater	
Vestingdriehoek	Altena, Gorinchem, Zaltbommel	Stichting	2021	Toerisme en recreatie, erfgoed	Onderdeel Werelderfgoed de Hollandse Waterlinie.
Pact van Loevestein	Provincies GLD en N-B, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer R-W en Waterschap Rivierenland, Altena, Culemborg, Tiel, Zaltbommel, Gorinchem, West-Betuwe, Lingewaard, Vijfheerenlanden	Samenwerking met intentie- verklaring	Vóór herindeling, nieuwe intentieverklaring in 2023 (na 20 jaar bestaan)	Toerisme en recreatie, erfgoed, natuur, water	Onderdeel Werelderfgoed de Hollandse Waterlinie.
Molenstichting Land van Heusden en Altena	Altena, Heusden	Stichting	Vóór herindeling	Erfgoed, Cultuur	Voor behoud 9 molens.
- Einde overzicht -					

III.IV Resultaten enquête raads- en burgerleden

De rekenkamer heeft in september 2023 een enquête uitgezet onder alle raads- en burgerleden. Doel was om te onderzoeken welke aandachtspunten de gemeenteraad herkent en ervaart in regionale bestuurlijke samenwerking en de grip daarop. Tevens wilde de rekenkamer de uitkomsten richting laten geven aan de verdiepende fase van het onderzoek. Echter, de enquête is slechts door een beperkt aantal raads- en burgerleden gevuld (15), ondanks herhaaldelijke oproepen vanuit presidium en griffie én een extra brief vanuit de rekenkamer.

Hiermee is de enquête niet representatief te noemen voor de gehele gemeenteraad, wel zijn er interessante lijnen uit te halen. In het rapport van bevindingen is al e.e.a. weergegeven uit de enquête, hieronder is nog overige informatie hieruit opgenomen:

Antwoorden bij GR'en:

Meest bekende GR's: GGD, MidZuid, Streekarchief.

Minst bekende GR's: Nazorg stortplaatsen, Stichting inkoopbureau WB, Beschermd Wonen.

Toelichtingen: interesse, persoonlijk mee te maken, komt met regelmaat in raadsvergaderingen terug (actualiteiten, ontwikkelingen, woordvoerderschap), oudheid. VS nieuw en komt weinig terug.

Meeste vragen/ berichten uit de media: GGD, MidZuid, GR West Brabant.

Vragen zijn vrij concreet, zoals aanrijtijden ambulance, hoogte WOZ-tarieven etc. Of vragen over zorgen over de aanbesteding jeugdzorg of algemene vragen 'wat is de ROB'. Media: nieuwsbrieven en facebook.

Meest tevreden info voorziening college: Gr MidZuid, Streekarchief, Veiligheidsregio.

Minst tevreden over informatievoorziening college: Bank NG, Geen, Stichting Inkoop WB.

Toelichtingen: 'geen' ik heb niet het idee iets te missen. BW: nieuw.

Meest tevreden resultaten: Veiligheidsregio brandweer, GGD, RAV/ SVHW

Minst tevreden resultaten: ROB, Geen, Nazorg stortplaatsen.

Toelichtingen: GGD scoort hoog op inwonertevredenheid. Minst tevreden vooral vanwege weinig zichtbaarheid resultaten. Bij ROB: ambitie moet omhoog.

Meeste risico's: GR MidZuid, GGD, GR West Brabant, Nazorg stortplaatsen.

Toelichtingen: bij ROB: dat de gemeente grip verliest tov andere gemeenten. Bij GR RWB: gevaar ondergesneeuwd te raken. Algemeen: Juridische en financiële risico's.

Antwoorden bij Overige samenwerkingen:

Meest bekend: RES, WMI, Biesbosch.

Minst bekend: Novex, Triple Helix, Woondeal/ GGA/ Dongemond

Toelichtingen: 'er gebeurt wat', 'pas een visie van gezien' (SRBT). VS: 'geen idee wat het aandeel/invloed van Altena is'. 'woondeal zou bekender moeten zijn'

Meeste vragen/ berichten media: WMI, Jeugdhulp, Biesbosch.

Vragen zijn vrij concreet, bijv walstroom tarieven, of gericht op zorgen bij wmo zorg 'nee, mensen hebben geen idee van alle samenwerkingsverbanden'. Woonvisie.

Meest tevreden info voorziening college: SRBT, Jeugdhulp, RES.

Minst tevreden over informatievoorziening college: Triple Helix, Novex, Baronie.

Toelichtingen bij tevreden: 'Ik heb het gevoel voldoende op de hoogte te zijn' 'Vraagt om politieke keuzes maar die komen niet bij de raad' 'WBO jeugd: informatievoorziening is stuk verbeterd'.

Meest tevreden resultaten: RES, Novex, Baronie/ WMI.

Minst tevreden resultaten: Novex, Triple Helix, (daarna alles beetje gelijk)

Toelichtingen tevreden: WMI: 'doen vooral veel zelf', 'lijkt me nog het meest nuttig'. Minst tevreden: bij ROB 'we lopen vast', bij Jeugdhulp: 'Te weinig ruimte voor identiteit Altena. Angst dat niet wordt geleerd van jutz affaire'. Verder vooral 'onbekend'.

Meeste risico's: Jeugdhulp, Woondeal, SRBT.

Toelichtingen: Bij SRBT: er komt een visie, die niet vastgesteld wordt, maar die wel consequenties heeft. Bij RES of Woondeal (?): Alena moet beter voor zichzelf opkomen in grootstedelijke verbanden